

Jomfru Marias plass i Guds frelsesplan

med en redegjørelse for læren om hennes opptagelse i himmelen

Oslo – St Olavs forlag 1952

Av pastor Dr. teol. J. van der Burg

Imprimatur

Stavanger, die 8 nov. 1951

+ J. Mangers

Ep. tit. Sel. - Vic. Ap., Oslo.

INNHold:

I. Maria er den nye Eva, som ble forutsagt allerede straks etter syndefallet

II. Engelens budskap

III. Forventningen om den nye kvinne hos profetene

IV. Maria i Høysangen

V. Kvinnen, kledd med solen

VI. Maria er den nye Eva, ikke bare ved sin hellighet, men samtidig ved sin lidelse

VII. "Se, der er din mor"

VIII. Marias andel i Jesu åpenbaring. Bryllupet i Kana

IX. At Maria med hensyn til vår frelse inntar den samme plass som Eva med hensyn til vårt fall, er noe som Kirken alltid har lært

X. Marias jomfruelighet

XI. Marias uplettede unnfangelse

XII. Marias legemlige opptagelse til himmelen

XIII. Nådens mor - Himmeldronningen

XIV. "Se, fra nå av skal alle slekter prise meg salig"

XV. Mariadyrkelsens betydning for den kristne tro

XVI. Mariadyrkelsens betydning for det moralske liv

XVII. Rosenkransen

"Se, fra nå av skal alle slekter prise meg salig, fordi store ting har Han, den Mektige, gjort mot, meg, og hellig er hans navn" (Luk. 1,48-49). Disse profetiske ord i Marias lovsang er fra oldtiden av blitt oppfylt i den katolske Kirke. Drevet, av den Hellige Ånd, likesom Elisabet ' h, forener den sitt "Velsignet er du blant kvinnene" med lovprisningen "Velsignet er ditt livs frukt" (Luk. 1, 42).

Den katolske Kirke tilber ikke Maria. Vi ærer henne og ber om hennes forbønn, men viser henne ikke noen guddommelig dyrkelse. [Med hensyn til helgendyrkelsen i alminnelighet henvises til brosjyren "Helgendyrkelse" av pastor J. v/d Burg (St. Olavs Forlag, Oslo). I den kan en finne en utførlig redegjørelse for at helgendyrkelse er fullt ut bibelsk og til stort gagn for Guds og Kristi ære.] Kristus er Gud og derfor uendelig opphøyet over Maria. Det er for Sønnens skyld at vi ærer moren. Han alene er vår Frelser. Men avhengig av Kristus inntar jomfru Maria en særlig plass i Guds frelsesplan. Og Gud vil at vi skal erkjenne det. Marias plass i Guds frelsesplan kan i all korthet uttrykkes med at hun er den nye Eva, som skulle virke med til vår frelse på lignende måte som vår første stammor har virket med til vårt fall. Hun er de frelstes mor i en virkelig betydning. Å bevise og forklare dette er hovedhensikten med foreliggende skrift.

Maria er de frelstes mor fordi hun er Frelserens mor. Men hennes medvirken til vår frelse besto ikke bare i hennes fysiske morsfunksjon, men meget mer i hennes hellighet (med hennes tro og gudhengivne liv), som var nødvendig for at hun kunne bli Guds mor. Dessuten hadde - som vi vil se - også hennes lidelse en særlig betydning i Guds frelsesplan.

At den kvinne som Guds Sønn ville bli født av, måtte eie en særlig hellighet, er innlysende. Når "det sømmer seg hellighet for Guds hus" (Salme 93, 5), hvor meget mer da for Guds mor? Et menneske må ha et rent hjerte for å motta Jesu hellige legeme og blod i den hellige Nattverd (Joh. 13, 8; 1 Kor. 11, 27-28). Men hvor meget helligere måtte ikke hun være som Guds Sønn ville ta sitt legeme og blod fra?

Denne særlige hellighet virket Gud i henne på grunn av Kristi forutsette fortjenester; men den var samtidig noe som etter Guds vilje krevdes til Kristi komme (og således også til vår frelse). Den egentlige årsak til vår frelse er Guds frivillige godhet. Men hans barmhjertige beslutning om å frelse oss ved å la sin Sønn bli inkarnert i vår slekt omfattet også det mirakel at Han beredte for Ham en verdig mor.

I.

Maria er den nye Eva, som ble forutsagt allerede straks etter syndefallet.

Menneskeslektens fall har sin årsak i Adams ulydighet. "Den enes fall ble til fordømmelse for alle mennesker" (Rom. 5, 18). Han var jo stamfar og overhode for menneskeslekten. Imidlertid er det også sant at "av en kvinne er syndens begynnelse" (Sirak. 25, 26), for så vidt det var Eva som syndet først og ved sin ulydighet var skyld i Adams synd.

Adams synd gjorde at vi trengte en ny Adam, Kristus. Dog var det ikke uten følge for oss at vår stammor virket med til Adams synd ved først selv å la seg forføre av djevelen. På grunn av dette krevde nemlig Gud at en ny kvinne ved sin hellighet (sitt fiendskap mot djevelen) skulle virke med til vår frelse.

Allerede det første løfte om menneskenes frelse (1 Mos. 3,15) begynner med en forutsigelse av denne nye kvinne: "Jeg vil sette fiendskap mellom deg (slangen) og kvinnen og mellom din sæd og hennes sæd; den skal knåse ditt hode, men du skal knåse dens hæl". Den "sæd" som skulle knåse slangens hode, er Kristus. At slangen skulle "knåse hans hæl", er en hentydning til Kristi lidelse. "Kvinnen" er hans jomfruelige mor, Maria, og kan ikke - eller iallfall ikke alene - bety Jesu stammor, Eva. Eva har ikke utmerket seg ved et særlig fiendskap mot djevelen. Heller ikke er Jesus mere hennes enn Adams sæd. "Sæd" tilskrives i Bibelen i alminnelighet bare mannen. Når Frelseren her spesielt betegnes som "kvinnens sæd", er det fordi profetien sikter, til henne som fødte Kristus uten å kjenne noen mann.

Til Frelseren s komme trengtes en hellig, og gudvelbehagelig kvinne, og derfor var det første Gud lovte til menneskenes frelse, at Han ville sette fiendskap mellom slangen og den kvinne som skulle føde Frelseren. Kvinnens fiendskapsforhold til djevelen, dvs. hennes hellighet og nådeforening med Gud, forkyntes som en straff for djevelen, og skulle altså virke med til hans undergang, på samme måte som en kvinnes vennskap med ham hadde virket med til menneskeslektens fall. Særlig krenkende var det for Gud at den kvinne Han hadde gitt Adam som "en medhjelp" (1 Mos. 2,18), var blitt brukt til hans ulykke. Dette gjorde at Adam på en måte gav Gud selv skylden, idet han sa: "Kvinnen som du gav meg til å være hos meg, hun gav meg av treet" (3, 12) Det var derfor ("Fordi du gjorde dette" - v. 14) at Gud lovte å ville skape en ny kvinne, som djevelen ikke skulle få makt over, og som derved skulle bli verdig til å bli Frelserens mor."

[At Adam "kalte sin hustrus navn Eva, fordi hun er alle levendes mor" (v. 20), beviser selvfølgelig ikke at den kvinne profetien sikter til, bare er Eva. Adam kunne ikke enda forstå profetiens fulle mening. Allerede på grunn av menneskeslektens naturlige forplantning kunne Eva som menneskenes stammor kalles "alle de levendes mor". Men ved dette navn ble hun samtidig et forbilde på den kvinne som i en meget sannere betydning må kalles "Eva" (= Liv) og "alle de levendes mor".]

I hele frelsesplanen ser vi at Gud ville bruke til vår forløsning de samme midler som var brukt til vårt fall. Isteden for Adam har Han gitt en, ny Adam, sin Enbårne Sønn. Istedenfor Eva en ny Eva, Maria. Eva hadde gitt frukten til Adam. Derfor ville Guds Sønn ta imot fra Maria en ny frukt, sitt legeme (hennes "livs frukt" - Luk. 1, 42), som Han lot feste til et nytt tre, korset. Djevelen virket i sin forblindelse selv med til å reise det kors som skulle tilintetgjøre hans herredømme.

I sin straff over djevelen fulgte Gud sin vanlige fremgangsmåte at "det en synder med, skal en også bli straffet med" (Visd. 11, 17). Det er også noe eget for Gud at "Han utvelger det svake for å gjøre det sterke til skamme" (1 Kor. 1, 27). Derfor ville Han at kvinnen, den svakere, skulle ha en særlig del i seieren over "denne verdens herre".

[Selv om noen ikke oppfatter den forbudte frukt bokstavelig, beholder den bibelske beretning allikevel sin forbilledlige betydning med hensyn til Kristi frelsesgjerning. Men det er ingen grunn til at den ikke skal oppfattes bokstavelig. Ved første blick kan det nok synes naivt å tro at Gud ville gi våre første foreldre et slikt forbud. Dette kommer av at vi mennesker er tilbøyelige til å søke budenes mening bare i den naturlige nytte de har for oss selv eller samfunnet. Således anser vi det som rimelig at Gud forbyr mord, ukyskhhet, tyveri og alt annet som strider mot naturloven. Men hos Adam og Eva var det slik at overholdelsen av naturloven ikke voldt noen vanskelighet. Før syndefallet hadde deres fornuft et så fullkomment herredømme over kjødet at de ikke kunne bli fristet til noe som de av seg selv (med sin naturlige forstand) forsto var ondt. Først etterat fornuften hadde nektet å underkaste seg Gud, kom legemet i opprør mot fornuften, og måtte mennesket erfare: "Jeg ser en annen lov i mine lemmer, som strider mot loven i mitt sinn" (Rom. 7, 23). For å prøve våre første foreldre måtte Gud derfor gi dem et bud som ikke hørte til den naturlige morallov (og som derfor for vår naturlige fornuft kan synes meningsløst). Gud forbød dem å spise av et bestemt tre. Alt det gode på jorden hadde Han skapt for menneskene. Men for å minne dem om at alt tilhører Ham, krevde Gud at de skulle gi avkall på noe av de mange goder Han hadde skapt. Det var et slags offer de på den måte måtte bringe Ham, i likhet med de ofre Gud senere så ofte foreskrev til erkjennelse av hans herredømme. Treet og dets frukter var i seg selv gode (1 Mos. 3,6). Adam og Eva kunne ikke finne noen naturlig grunn til at Gud forbød

dem å spise av treet. Og dette følte de som en fornødelse. De ville selv "kjenne godt og ondt", dvs. selv bestemme hva de skulle gjøre og ikke gjøre. "På den dag dere spiser av det" - sa slangen - -skal deres øyne åpnes, og dere skal bli likesom Gud i å kjenne godt og ondt" (v. 5). De strebet etter å bli lik Gud, ikke i absolutt betydning, men for så vidt de kunne være sin egen herre, dvs. sin egen norm for godt og ondt. Og muligens innbilte de seg virkelig at de, ved begge to resolutt å motsette seg Guds vilje, kunne fremtvinge en slik uavhengighet. Adam og Evas synd var meget stor. Ved sin overtredelse av det ene bud uttrykte de at de ikke ville underkaste seg noe bud fra Gud.]

II.

Engelens budskap.

Likesom det første løfte om menneskeslektens frelse begynte med en forutsigelse av det særlige fiendskap mellom djevelen og Frelserens mor, således begynte engelens budskap til Maria med en forkynnelse av Guds særlige velbehag i henne. "Hill deg, (gresk Chaire, bokstavelig: Gled deg), benådede (kecharitbmene, dvs. beriket med nåde eller nådefulle). Herren er med deg" (Luk. 1,28). Den nåde som engelen lykkønsket Maria med, var ikke bare det privilegium at hun skulle føde Kristus. Etter bibelsk språkbruk er "nåde" (charis) en gave i sjelen (sml. Ef. 1, 6 hvor det samme verbum "charitoo" blir brukt). Den nåde som Maria hadde fått, var nok forbundet med hennes verdighet som Guds Sønnns mor, men den var ikke ensbetydende med hennes legemlige moderskap. Den var gitt henne for å helliggjøre henne til hennes opphøyede kall.

Jesus selv gav flere ganger tilkjenne at Marias legemlige moderskap i seg selv ikke var noen grunn til å prise henne salig (sml. Luk. 11,77-28; 8,21). Derfor kan det ikke være dette alene som engelen på Guds vegne lykkønsket henne med. For Gud gjelder bare et menneskes nådeforening med Ham., Maria måtte glede seg over at "Herren var med henne" med sin kjærlighet og særlige beskyttelse. Også i Marias tanker var Guds velbehag det eneste som hadde verd. Derfor var det første hun spurte om, hvorledes det kunne være mulig for henne å bevare sin jomfruelighet (v. 34). Det eneste hun ønsket, var å være "Herrens tjenerinne" (v. 38).

Når Lukas beretter om engelens budskap til Sakarias, fremhever han først at Johannes' foreldre "var begge rettferdige for Gud og vandret ulastelig i alle Herrens bud og forskrifter" (1,6), Gud ville at Jesu forløper skulle bli født av hellige foreldre. Likeledes beskriver han først Simeons og Annas fromhet, før han beretter om at de fikk se Frelseren. "Denne mann var rettferdig og gudfryktig og ventet på Israels trøst; og den Hellige Ånd var over ham" (2, 25). "Anna hadde levd med sin mann i syv år etter sin jomfrustand, og nå for seg selv som enke inntil en alder av fire og åtti år; hun vek aldri fra templet, men tjente Gud med faste og bønn nat~ og dag" (v. 36-37). Derimot begynner Lukas sin beretning om engelens budskap til Maria, uten å forberede sine lesere ved en slik beskrivelse av hennes hellighet. Grunnen er at Marias hellighet tilstrekkelig ble uttrykt ved at engelen hilste henne som "kecharitomene". Engelen brukte dette ord som hennes egennavn (Han unnlot navnet "Maria"), noe som enda bedre fremhever at det dreiet seg om en helt enestående nådefylde.

Frivillig måtte Maria gi sitt samtykke til å bli Guds Sønnns mor. Hennes ydmykhet fylte henne med frykt for en slik verdighet og krevde av henne en heltmodig tro. "Salig er hun som trodde, for det Herren har sagt henne, skal oppfylles" (Luk. 1, 45) Menneskeslektens fall begynte da en satans engel forførte Eva til vantro og ulydighet. Hun ville være "lik Gud i å kjenne godt og ondt" (1 Mos. 3, 5), dvs. være sin egen herre og selv bestemme hva hun skulle gjøre eller ikke gjøre. Menneskeslektens frelse begynte da en engel ble sendt fra Gud til den hl. jomfru Maria, som i ydmyk tro erklærte å ville være Herrens tjenerinne. Hennes svar: "Det skje meg etter ditt ord" - utløste de guddommelige krefter som skulle knåse satans hode. Først etter dette svar, som himmelen likesom avventet, "skiltes engelen fra henne" (Luk. 1, 38)

III.

Forventningen om den nye kvinne hos profetene.

Jødene ventet ikke bare på den lovte Frelser, men også på den kvinne som ski-ille være verdig til å bli Frelserens mor. Gud "skal prisgi dem (= sitt folk) inntil den tid hun som skal føde, har født" (Mik. 5, 2). En særlig hellig kvinne måtte beredes til å føde Ham "hvis utgang er fra evighets dager" (v. 1).

Om denne kvinne spådde også profeten Esaias: "Se, en jomfru blir fruktsommelig og føder en sønn, og hun kaller hans navn Immanuel" (Es. 7,14)

Det var ikke likegyldig for Gud hvem som skulle bli mor til hans Enbårne Sønn. For sin tro og lydighets skyld ble Abraham valgt til stamfar for Kristus. Han måtte "vandre ustraffelig" (1 Mos. 17, 1), Og for å prøve ham krevde Gud at han skulle ofre sin eneste sønn (22, 16-18; 26, 5). Gud befalte at også Abrahams etterkommere skulle leve hellig, for at løftet kunne oppfylles. "Jeg har kjent ham, at han skal byde sine barn og sitt hus etter seg, at de skal bevare Herrens vei, så de gjør rettferdighet og rett, for at Herren kan la det komme over Abraham som Han har lovt ham" (18, 19).

Blant Abrahams etterkommere valgte Gud deretter "sin tjener" (Salme 89, 21) David til Kristi stamfar. "Ham gav Gud det vitnesbyrd: jeg fant David, Isais sønn, en mann etter mitt hjerte; han skal gjøre all min vilje. Av dennes ætt førte Han etter sitt løfte en frelser frem for Israel, nemlig Jesus" (Ap. gj. 13,72-23)

Mange av Davids etterkommere førte et dårlig liv. *[Matteus nevner i Jesu ættetavle også spesielt noen kvinner ved hvis minne det klebet en plett. Av dette må vi ikke slutte at det var likegyldig for Gud hvem som skulle bli mor til hans Enbårne Sønn. Matteus vil derved fremheve Guds barmhjertighet, som trass i så megen synd oppfylte det løfte Han hadde gitt Abraham og David, og av det ufullkomne stamtre visste å berede en hellig sæd, som kunne frembringe Frelseren.]* Gang på gang falt Judas konger fra Gud og dro store deler av folket med seg. Likevel sørget Gud for at det av Davids stamme ble en stubb av hellig sæd igjen. "En hellig sæd skal være den stubb som blir igjen" (Es. 6,13). Av den skulle Kristus bli født. "Og en kvist skal skyte frem av Isais stubb, og et skudd fra hans rot skal bære frukt" (11, 1). Straks etterat profeten har forutsagt at det skulle bli "en hellig sæd" igjen, forklarer han i kap. 7 hvorledes Gud ville oppfylle dette løfte, nemlig i profetien om den fødende jomfru. "Hør dog, dere av Davids hus. Er det for lite for dere å trette mennesker, siden dere også trette min Gud? Derfor skal Herren selv gi dere et tegn: Se, en jomfru blir fruktsommelig" osv. (v. 13 og 14). De gudløse konger på Davids trone trettet Gud ved sitt syndige liv. Gud gav da til kjenne at Frelseren nok skulle bli født av Davids ætt, men gjennom en jomfru. Og ikke i Davids kongelige hus i Jerusalem skulle Han vokse opp, men i fattige kår i Israels land (v. 15-16).

Det Gamle Testament, som er "en skygge av de tilkommende goder" (Hebr. 10, 1), inneholder også flere profetiske bilder av Jesu mor. Spesielt må nevnes de kvinner som hadde en avgjørende betydning for Guds folks frelse. Et forbilde på den hl. jomfru var således den Maria som våkte over Mose liv (2 Mos- 2, 4 flg.) Ennvidere "Jael, velsignet blant kvinnene", fordi "hun sønderslo Siseras hode. og knuste og gjennomborte hans tinning" (Dom. 5,24-26). Den hl. Maria fremstilles også ved Ester, som ble valgt til dronning istedenfor den ulydige Vasti. "Og kongen elsket Ester fremfor alle kvinner, og hun fant nåde og yndest fremfor alle kvinner, og han satte en kongelig krone på hennes hode og gjorde henne til dronning i Vastis sted" (Ester 2,17). Hun var meget vakker og from, og "hadde sin glede bare i Herren, Abrahams Gud" (14, 11 [18]). For henne alene gjaldt ikke den lov at en som ubedt trådte for kongens åsyn, skulle dø (15, 8 11-31). Derved fikk hun sitt folk reddet og den gudløse Haman straffet. "Dersom jeg har funnet nåde for dine øyne, o konge, da gi meg mitt liv på min bønn, og mitt folks liv på min begjæring" (7, 3).

Et treffende bilde på den hl. jomfru Maria så allerede kirkefedrene i Judit, som reddet sitt folk fra Holofernes, som kom med en stor overmakt for å tilintetgjøre det. "Hun var overmåte skjønn ... og fryktet Gud meget" (Judit 8, 7-8). Meget tidlig ble hun enke og levde deretter hele sitt lange liv uten å kjenne noen

mann (16, 26). Da hun hadde hugget av Holofernes' hode, sa Ozias, folkets øverste, til henne: "Velsignet er du av Gud, den Allerhøyeste, fremfor alle kvinner på jorden. Og velsignet være den Herre Gud, som skapte himmelen og jorden, som ledet deg til å hugge av våre fienders anførers hode. Fordi din pris skal ikke vike fra menneskenes hjerte, som minnes Guds styrke evindelig. Og Gud gjøre deg dette til en evig opphøyelse, at du ikke sparte ditt liv for vår slekts elendighets skyld, men reddet oss fra undergang for vår Guds åsyn" (13, 23-25). Etterpå velsignet ypperstepresten Joakim og prestene henne med følgende ord: "Du er Jerusalems herlighet, du er Israels opphøyelse, du er vårt folks ære Velsignet være du av den allmechtige Herre til evig tid". "Og alt folket sa: Amen" (15, 10-13).

IV.

Maria i Høysangen.

Høysangen fremstiller på en allegorisk måte kjærlighetsbåndet mellom Gud og hans folk Israel, det folk Han hadde valgt seg til forberedelse for sin Sønnns menneskevorden. Ved inkarnasjonen ble Guds formæling med sitt folk fullkommen, og beskrivelsen av bruden i Høysangen er ofte slik at den bare blir forståelig når vi spesielt tenker på den rene jomfru, som Jesus ville bli født av. Gjennom henne var Israel verdig til å motta Frelseren. Derfor så Gud sitt folk som ett med henne.

Høysangen tilskriver bruden en helt enestående renhet, som ikke kan gjelde jødefolket som sådant. Hun nevnes ofte som den ene utvalgte blant "Jerusalems døtre" (1, 5; 2, 7; osv.). "Som en lilje blant tornene, så er min venninne blant døtrene", (2, 2). "Du er aldeles deilig, min venninne, og det er intet lyte på deg" (4, 7). "Én er dog min due, min fromme; hun er sin mors eneste Døtre så henne og priste henne salig, dronninger og medhustruer, og roste henne. Hvem er hun som stråler frem som morgenrøden, deilig som månen, ren som solen, fryktinngydende som de bannerførende hærskarer?" (6, 9-10). De siste ord er en hentydning til den beskyttelse Gud hadde omgitt den hl. jomfru med, for å verne henne mot synden. "En tillukket hage er min søster, min brud, et tillukket vell, en forseglet kilde" (4, 12). Derved uttrykkes Marias jomfruelighet og samtidig hennes uplettede sjelerenhet i alminnelighet. Beskrivelsen av en slik ukrenket renhet kan vanskelig anvendes på det gammeltestamentlige jødefolk i dets helhet.

En hentydning til Evas synd under treet i paradiset kan en se i kap. 8, 5: "Under epletreet vakte jeg deg, der ble din mor forløst med deg, der ble hun forløst, hun som fødte deg". Syndefallet ble for Gud foranledningen til å skape en ny Eva. I Guds frelsesplan ble hun allerede da født.

V.

Kvinnen, kledd med solen.

Johannes beskriver i sin Åpenbaring synet av en himmelsk skjønn kvinne. "Et stort tegn ble sett i himmelen: en kvinne, kledd med solen. og månen under hennes føtter, og en krone av tolv stjerner på hennes hode Og hun fødte et guttebarn, som skulle styre alle hedningefolkene med jernstav" (12,1-5).

Ved bildet av Jesu mor vil Johannes fremstille Kirken (spesielt den jødekristne menighet i Jerusalem). Det er karakteristisk for Apokalypsen at den til sine profetier bruker bilder fra tidligere begivenheter og personer for derved samtidig å gi en åpenbaring av hele frelseshistorien med de åndsmakter som står bak den store kamp om Guds rike. Således beskriver den kirkeforfølgerne som "den gamle slange, han som kalles djevelen og satan, han som forfører hele jorderiket" (v. 9). Kirken blir fremstilt ved bildet av Jesu mor, den kvinne som slangen er i fiendskap med (1 Mos. 3, 15). Likesom satan levde i kirkeforfølgerne, således er Kirken ett med Maria. Ved hennes renhet var Israel (som Moderkirken i Jerusalem var en fortsettelse av) blitt verdig til å frembringe Frelseren. Om enn Johannes altså vil fremstille Kirken, er hans beskrivelse samtidig en åpenbaring av Jesu mor, da han bruker henne som bilde på Kirken. Han ville ikke ha talt om kvinnen slik han

gjorde, hvis han ikke samtidig hadde tenkt på den hl. jomfru, det "tegn" som allerede profeten Esaias hadde spådd om.

I beskrivelsen fremheves særlig kvinnens strålende renhet. Hun var helt omgitt av lys, både av solens, månens og stjerners glans. Denne renhet eide hun allerede før hun fødte, uten tvil fordi den var nødvendig for at hun kunne bli Frelserens mor (på samme måte som også 1 Mos. 3,15 og Luk. 1, 28 fremhever Marias sjelerenhet som en nødvendig forberedelse til Kristi komme). Det var også derfor djevelen hatet denne renhet. "Draken forfulgte kvinnen som hadde født gutten" (v. 13). "Slangen sprutet av sin munn vann som en elv etter kvinnen, for å rive henne bort med elven" (v. 15). Men Gud beskyttet henne "borte fra slangens åsyn" (v. 14) Syndens urene strøm kunne ikke nå henne. Deretter så Johannes at draken i sin forbitrelse mot kvinnen "dro avsted for å føre krig mot de andre av hennes ætt, dem som holder Guds bud og har, Jesu vitnesbyrd" (v. 17) Maria er de troendes mor. Gud lovt at Han ville sette fiendskap mellom slangen og kvinnen, mellom slangens sæd og kvinnens sæd. Kvinnens sæd er Kristus, men Kristus forenet med hans lemmer, de troende.

Om kvinnen sies i v. 2 at "hun var fruktsommelig og ropte under fødselsrier og var i stor barnsnød". Dette hentyder til den smertefulle forberedelse jødefolket måtte gjennomgå. inntil det (gjennom Maria) ble verdig til å frembringe Frelseren. Den hl. jomfru har personlig ikke hatt noen legemlige fødselsrier. [Se s. 21.] Dog kan teksten også anvendes på henne, nemlig med hensyn til de åndelige smerter hun måtte lide for å kunne bli Frelserens og de troendes mor. Om dette vil vi tale i de to følgende avsnitt.

VI.

Maria er den nye Eva, ikke bare ved sin hellighet, men samtidig ved sin lidelse.

All frelse utgår fra Kristi kors. Men vi må alle ved våre lidelser medvirke til å dra Jesu nåde over andre. "Nå gleder jeg meg over mine lidelser for dere og utfyller i mitt kjød det som ennå fattes i Kristi trengsler, for hans legeme, som er Kirken" (Kol. 1, 24; sml. Også 2 Kor- 4, 12; Gal. 4,19). På en særlig måte var det Marias kall å lide, for at hun kunne bli mor ikke bare til Kristi fysiske legeme, men også til hans mystiske legeme, Kirken. Hun er den nye Eva, hvis lidelse Gud krevde for oss alle.

Ingen vil her i livet til fulle kunne forstå hvilket hav av lidelse Jesu mor har måttet gjennomgå, og hvilken heltemodig tro det ble krevd av henne. Hun kjente sikkert profetiene om "Herrens tjener", som skulle bli foraktet og mishandlet (Es. 53), og ved sin erklæring "Se, jeg er Herrens tjenerinne" samtykket hun i å få del i Kristi lidelse. En stor lidelse voldte Jesu unnfangelse henne på grunn av Josefs engstelse, da han enda ikke visste om inkarnasjonens hemmelighet (Matt. 1, 19). Og hvilken smerte følte hun ikke da hun i Bethlehem ikke kunne gi Guds Sønn en annen bolig enn en stall? Kort etter ble hennes sjel gjennomboret ved Simeons profeti (Luk. 2, 34). Lukas bemerker uttrykkelig at Simeon rettet sin profeti om et smertens sverd til Maria alene. Også Josef var til stede; men det var fremfor alt Maria som var kalt til å lide med Kristus. Profetien ble uttalt kort etter Jesu fødsel, da Han ble ofret i templet, fordi Han ville at Maria i hele hans liv skulle ofre seg og lide sammen med Ham.

Simeons profeti begynte straks å gå i oppfyllelse, da Herodes søkte å drepe Jesusbarnet. Han som kom for å frelse sitt folk, måtte om natten flykte til et fremmed land. "Stå opp, ta barnet og dets mor og flykt til Egypt. Og han sto opp, tok barnet og moren om natten og dro til Egypt" (Matt. 2~, 13-14). Barnet og moren skulle alltid være forenet i lidelsen.

Da deri hl. Familie vendte tilbake fra Egypt, måtte de frykte for Arkelaus. De bosatte seg da i det foraktede Galilea (sml. Joh. 7,52), i det særlig foraktede Nasaret (sml. Joh. 1,46). Byen Nasaret var så foraktet at ordet "nasareer" ble til et skjellsord (sml. Ap. gj. 24,5). Jesu tilbaketrunkne liv helt inntil hans tredevte år aar en stor prøvelse for Marias tro. Med brennende lengsel ventet hun på Israels frelse (sml. Luk. 1, 53-54), og hun

forsto ikke hvorfor Jesus ventet så lenge med å åpenbare seg for verden. Jesus gjorde intet mirakel i all den tid, og Han levde som en alminnelig tømmermann (Mark. 6,3).

Etter at Jesus begynte å preke, led Maria meget på grunn av den motsigelse Han møtte overalt. Innbyggerne i Nasaret ville drepe Jesus (Luk. 4, 29), og deres forbitrelse gikk sikkert også ut over hans mor. Meget smertefullt var det for Maria at hennes nærmeste slektninger (de såkalte "Jesu brødre") ikke trodde på Jesus (Joh. 7, 5) Markus beretter at de endog ville hindre Ham i å preke, idet de sa at Han var "fra seg selv" (Mark. 3,21).

Og så var det den tilsynelatende likegyldighet Jesus av og til måtte vise overfor sin mor (Luk. 8,20-21) for å la folket og sine vantro slektninger forstå at Han hadde en høyere sendelse, hvor naturlige familieforhold ikke fikk spille inn. Han, som så ofte prekte at familiekjærlighet aldri må holde en fra å gjøre Guds vilje (Matt. 8, 22; 10, 35-37; 19, 29), ville også lære dette ved sitt eksempel. Det avgjørende i Kristi rike er det åndelige slektskap med Ham ved tro og lydighet mot Guds ord. Jesu svar: "Ja, salige er de som hører Guds ord og bevarer det" (Luk. 11, 28) - betydde i virkeligheten den største opphøyelse av hans mor. Den kvinne som Jesus rettet disse ord til, priste Maria salig på grunn av hennes legemlige moderverdighet. Jesus avviser ikke denne hyldest, men utfyller den ved å minne om det som alene har verd i Guds øyne, og som gjorde at Maria kunne bli Frelserens legemlige mor. Nettopp spesielt om Maria sies det hos den samme evangelist Lukas at "hun bevarte ordene i sitt hjerte" (2, 19-51) og var "salig fordi hun trodde" (1, 45).

VII.

"Se, der er din mor".

Marias lidelse nådde sitt høydepunkt da hun så Jesus dø. "Ved Jesu kors sto hans mor" (Joh. 19, 2 5) - Josef var allerede død. [*Dette må vi slutte av at han aldri opptrer i Jesu offentlige liv. Jesus ville sikkert ikke ha betrodd sin mor' til Johannes, hvis Josef enda levde.*] Men Guds forsyn ville at moren skulle være til stede ved Jesu grufulle død. Hun er den nye Eva, som måtte stå ved det nye tre, og der under store smerter hengi sitt livs frukt, fordi den første Eva engang hadde tatt frukten fra det forbudte tre.

"Da nå Jesus så sin mor og ved siden av henne den disippel som Han elsket, sa Han til sin mor: Kvinne, se der er din sønn. Deretter sa Han til disippelen: Se, der er din mor"- (v. 26-27). Ved disse ord betrodde Jesus sin mor til Johannes' omsorg. Men med rette legger Kirken en dypere mening i dem. For sin mors fremtid hadde Jesus også kunnet sørge etter sin oppstandelse et par dager etter. Og ville det ikke ha vært bedre om han hadde ventet til den tid, for ikke å gi det utseende av at Han tvilte på sin oppstandelse? Slik ordene lød, var de alt annet enn trøstefulle for Maria. De lød som en avskjed. Dessuten må vi merke oss at også Johannes' egen mor sto under korset (sml. Matt. 27, 56), og for hennes naturlige morsfølelse kunne det virke mindre behagelig at Jesus erklærte Maria for Johannes' mor. Derfor må vi anta at meningen med disse ord ikke var bare å betro Maria til Johannes' varetekt. I det øyeblikk da Maria under store smerter henga sitt livs frukt, ville Jesus samtidig åpenbare hemmeligheten om hennes stilling som den nye Eva og de troendes mor. Ta henne til deg - ville Jesus si til Johannes - fordi hun er din mor. Hun var Johannes' mor, fordi hun er alle de frelstes mor. "Disippelen" Johannes sto som representant for alle disipler. Likesom Abraham ble de troendes far ved å ofre sin enbårne sønn, således ble også Maria, men i langt høyere betydning, de frelstes mor, da, hun henga sin enbårne sønn. Det var dette Jesus på en høytidelig måte ville forkynne i det øyeblikk hun brakte sitt store offer. Maria ble vår mor allerede ved Jesu fødsel, men hennes morsgjerning måtte fullkommes ved hennes lidelse.

Jesus tiltalte Maria med "kvinne". Dette betydde ikke en miskjenning av Marias moderverdighet. Johannes visste dette meget godt, og det er betegnende at han i sitt evangelium alltid kaller Maria "Jesu mor" (*i de to forutgående vers endog fire ganger; aldri bruker han navnet "Maria"*). Ved ordet "kvinne" ville Jesus gi tilkjenne at det mellom henne og Ham var mer enn et fysisk morsforhold. Maria sto under korset som den

nye kvinne, den nye Eva. Med vilje brukte Jesus ikke ordet "mor", for at vi ikke skulle oppfatte hans ord til Maria og Johannes bare som en naturlig pietetsakt overfor hans mor (på grunn av det fysiske moderskap). Jesus ville uttrykke noe meget mer, nemlig Marias åndelige morsforhold til oss.

I det øyeblikk Jesus uttalte disse ord, forsto Maria sikkert ikke enda deres dype mening. For henne hørtes det bare som om Johannes for fremtiden skulle innta Jesu plass. Endog navnet "mor" fikk hun ikke mer høre. Likesom Jesus følte seg forlatt av sin Fader (Matt. 27,46), således måtte også hun føle den største forlatthet. Omgitt av det dypeste mørke måtte hun totalt gi avkall på sitt livs frukt. Men hun "sto" der sterk i troen. Og derved ble hun vår mor. Umåtelig var Marias lidelse, fordi hennes morskjærlighet til hennes guddommelige sønn var umåtelig. Guds Sønn ville bli menneske gjennom en mor for å kunne ha noen i vår slekt som i størst mulig grad kunne elske Ham og lide med Ham.

Jesus gav oss sin mor ved sin siste vilje på korset, for at hun skulle være oss desto mer dyrebar. Den høytidelige forkynnelse av Marias åndelige moderskap var en av de siste ting Jesus gjorde for å "fullbringe" Faderens vilje (Joh. 19, 28). Likesom Johannes må også vi ta Maria 'til oss ved å erkjenne og ære henne som vår mor. Også med hensyn til vår åndelige mor gjelder Bibelens formaning: "Glem ikke din mors smerte" (Sirak. 7,28). Jo mer en mor har lidt for sine barn, dess mer må disse elske henne; men dess mer elsker også hun de barn som har kostet henne så meget.

VIII.

Marias andel i Jesu åpenbaring. Bryllupet i Kana.

Som den nye Eva har Maria det særlige kall å vise oss sitt livs frukt. Straks etterat den Hellige Ånd var kommet over henne, gikk hun til sin slektning Elisabet, mor til Johannes døperen. I samme øyeblikk Maria gikk inn i huset og uttalte sin hilsen (som hos israelittene var en bønn), ble Johannes fylt med den Hellige Ånd (slik som engelen hadde forutsagt - Luk. 1, 15).- To ganger sier Bibelen uttrykkelig at det skjedde da Marias hilsen nådde Elisabets øre (Luk., 1, 41-44). Ved Johannes "skulle Jesus bli åpenbart for Israel" (Joh. 1. 31); men til denne oppgave ble Johannes helliget gjennom Marias bønn.

Maria fødte Jesusbarnet uten legemlige smerter, noe som Lukas diskret antyder ved å si at hun selv svøpte barnet og la det i en krybbe (Luk. 2, 7) . Som den nye Eva skulle den hl. jomfru alene uten noe annet menneskes hjelp bringe Frelseren til verden (likesom hun også hadde unnfanget Ham uten menneskelig medvirken). At Maria ikke viste den legemlige svakhet som er vanlig for barselkvinner (enda Jesus var hennes "førstefødte"), har sikkert vakt hyrdenes forundring og styrket deres tro på at Jesus var mer enn et alminnelig barn,

Om de første hedninger som Jesus åpenbarte seg for, sier Skriften meget betegnende at de "så barnet med Maria, dets mor" (Matt. 2, 11).

Det første mirakel som Jesus åpenbarte sin guddom ved for sine disipler, gjorde Han på sin mors forbønn. Det var ved bryllupet i Kana. "Da det ble mangel på vin, sa Jesu mor til Ham: De har ikke vin. Jesus sa til henne: Hva (mellom) meg og deg, kvinne? Min time. er ennå ikke kommet" (Joh. 2,3-4).

Ordene "ti emoi kai soi?" (bokstavelig: "Hva meg og deg?") må bedømmes ut fra den hebraiske språkbruk. Vi møter det samme uttrykk på mange steder i den hl. Skrift (Dom. 11, 12; 11 Sam. 16, i10; 19, 22; 1 Kong. 17, 18; 11 Kong- 3,13; 2 Krøn. 35,21; Matt. 8,29; 27,19; Mark. 1, 24; 5, 7; Luk- 4, 34; 8, 28). Det betyr ikke annet eim en kraftig henstilling til noen om ikke å forlange eller gjøre noe. Meningen gjengis best med: "Gjør meg ikke dette", "La meg være" eller "Hva vil du meg?" På sistnevnte måte oversetter Det Norske Bibelselskap (Reviderte Utgave) uttrykket i Dom. 11, 12. Det var på ingen måte Jesu mening å si at hans mors person ikke vedkom Ham. Uheldig er derfor oversettelsen: "Hva har jeg med deg å gjøre?" Ordene

betyr bare en reaksjon mot det hun ba om. Således ville heller ikke enken fra Sarepta si at hun ikke brydde seg om Elias, som hun samtidig kalte "Guds mann" (1 Kong. 17, 18).. David ville ikke si at han ikke brydde seg om Abisai, som han samtidig mente om sitt slektskap med ham (ved å kalle ham "Serujas sønn"; Seruja var Davids søster - 2 Sam. 16, 10). Djevelen ville ikke si at han ikke brydde seg om Kristus, "den Høyeste Guds Sønn", mens han ba om ikke å bli pint av Ham (Mark. - 5, 7). Pilatus' hustru ville ikke si at hennes mann ikke skulle bry seg om Jesus, da hun ville holde ham fra å gjøre ondt mot "denne rettferdige" (Matt. 27,19).

Maria oppfattet ikke ordene som et uttrykk for at Jesus ikke brydde seg om henne. Hun forsto at Han ville bønnhøre henne, og anmodet derfor straks etterpå tjenerne om å holde seg beredt (v. 5).

Jesus gjorde miraklet. Men - og dette ville Jesus ved sin opptreden særlig la oss forstå - Han gjorde det bare fordi Maria ba om det. Uttrykkelig sa Han at "hans time enda ikke var kommet", dvs. den time Han selv (uten Marias mellomkomst) ville ha valgt til å åpenbare sin guddommakt. Jesu tilsynelatende hårde ord til Maria. skal derfor ikke brukes som innvending mot den katolske Maria-kultus. Tvert imot, de viser hvor langt Jesus var fra å gjøre miraklet på eget initiativ, og åpenbarer derved Marias store makt over hans hjerte. (Samtidig er de av stor betydning for så vidt de beviser at Marias hensikt var å be om et mirakel, da hun sa: "De har ikke vin"). Et halvt uttalt ønske fra Marias side var nok til at hun ble bønnhørt, likesom hennes hilsen hadde vært nok til at Jesus på en mirakuløs måte åpenbarte seg for Johannes døperen.

Miraklet i Kana var et vendepunkt i disiplenes liv. Fra nå av begynte de først virkelig å tro på Jesu guddommelige sendelse, "Dette sitt første tegn gjorde Jesus i Kana i Galilea, og Han åpenbarte sin herlighet, og hans disipler trodde på Ham" (v. 11). Gud ville at disiplene, som skulle, åpenbare Jesu herlighet for verden, skulle komme til troen gjennom Maria. Gjennom hennes jaord var Guds Sønn kommet til verden. I tredve år levde Han sitt skjulte liv hos henne for å vise at Han på en særlig måte ville tilhøre henne. Gjennom henne ville Han også åpenbare seg for verden. Maria er de troendes mor.

Da Johannes skrev sitt Evangelium og berettet om bryllupet i Kana, hadde han fått en dypere forståelse av Jesu ord på korset: "Se, der er din mor". Hele beretningen synes å ha til særlig formål å fremheve den rolle Maria spilte i det første mirakel Jesus gjorde for å åpenbare sin guddommakt.1) Johannes tiller miraklet i Kana en så stor betydning at han nevner det flere ganger sitt Evangelium (Joh. 4, 46).

["Es kann heute als gesichert gelten" - således skriver den lutherske teolog H. Asmussen - "dass die Geschichte von der Hochzeit zu Kana nicht nur deshalb berichtet worden ist, um diese Geschichte zu erzählen, Sie "bedeutet" mehr, als ihr Wortlaut vermuten lässt. Das Gleiche gilt von jener Szene am Kreuze, in welcher der Herr den Jünger der Mutter und die Mutter dem Jünger Übergibt" (Maria die Mutter Gottes s, 36),]

Men hvorfor tiltalte Jesus sin mor med "kvinne"? Vi har sett at Han også gjorde det da hun i dypeste smerte sto under korset. Allerede av den grunn har vi ikke lov (av de forutgående ord: "Hva (mellom) meg og deg?") å slutte at Jesus mente noe nedsettende med dette ord, som om Han ville si at Maria med hensyn til hans mirakelmakt for Ham ikke gjaldt som mer enn en alminnelig kvinne. Nesten på alle andre steder i Bibelen blir uttrykket "Hva (mellom) meg og deg?" ledsaget av en hederstitel ("Guds mann", "Serujas sønn", "Judas konge", "den høyeste Guds Sønn"). Maria gjaldt for Jesus ikke som en alminnelig kvinne, og det var derfor Han oppfylte hennes ønske. At Jesus brukte ordet "kvinne", og ikke "mor", hadde (likesom på korset) en dyp mening. Han ville derved betone for sine disipler og for oss alle at det ikke var på grunn av Marias legemlige moderskap Han hørte hennes bønn. Maria virket med til åpenbaringen av Jesu herlighet i egenskap av den nye kvinne, den nye Eva. Den første gang Jesus åpenbarte sin herlighet som Guds Sønn, ville Han samtidig allerede åpenbare Marias særlige plass i Guds frelsesplan som de troendes mor. På fire steder i Bibelen fremstilles Jesu mor som "kvinne": I det første løfte om frelsen i begynnelsen av Bibelen, i den

første åpenbaring av Jesu herlighet for disiplene, i det øyeblikk Jesus fullbyrdet sin frelsesgjerning på korset, og i slutten av Bibelen der Johannes beskriver Kristi endelige seier over satan. Navnet "Kvinne" eller "Frue" er blitt hennes hederstittel: "Vår Frue" (på norsk), "Notre Dame" (på fransk), "Madonna" (på italiensk), "Our Lady" (på engelsk), "Unsere Liebe Frau" (på tysk), "Onze Lieve Vrouw" (på hollandsk), osv.) [*Det greske ord "gune" (kvinne) blir også i de greske tragedier ofte brukt som en ærestittel, tilsvarende det norske ord "frue". Det er i denne betydning ordet "gune" - "kvinne" er blitt til "queen" (dronning) på engelsk.*]

Også senere har Maria i Jesu offentlige liv hjulpet med til å føre menneskene til troen. Et eksempel har vi i Mark. 3, 21 flg. Evangelisten beretter at Jesu nærmeste gikk til Kapernaum for å føre Ham bort, da de trodde at Han var fra seg selv. Maria dro også med, ikke fordi hun selv tvilte på Jesus, men for å beskytte Ham og sikkert også for å berolige de vantro slektninger.

Etter Jesu himmelfart var disiplene samlet med Maria for å be om den Hellige Ånds komme (Ap. gj. 1, 14). På pinsedagen ble Kirken grunnfestet. Det var da disiplene fikk kraft til å forkynne Evangeliet for alle folk (v. 8). Men som Kirkens mor skulle Maria også virke med til denne store Åndsåpenbaring.

Maria har deretter enda i flere år levd på jorden og styrket den unge Kirke. Ingen var mer verdig til å være hos Jesus i himmelen enn hun.' Hun hadde aldri hatt noen synd, og med heltmodig tro hadde hun lidt usigelig meget sammen med Jesus. At Han allikevel lot henne enda 'en lang stund bli på jorden, kan ikke være av noen annen grunn enn den at det var til nytte for Kirken. Hun oppholdt seg i Jerusalem, der hvor Johannes bodde muligens var det nettopp for at Maria kunne bo i Jerusalem, som var kristendommens sentrum på den tid, at Johannes forble i denne by lenger enn de fleste andre apostler (Sml. Gal. 2, 9). At Maria, har vært lærerinne for apostlene, har vi vitnesbyrd om i Evangeliene. Lukas sier gjentatte ganger at "Maria bevarte alle disse ting i sitt hjerte" (2, 19-51) for å la oss forstå at det var fra henne han hadde fått sine opplysninger. Den hl. jomfru var det eneste vitne for Jesu overnaturlige unnfangelse. Hennes hellige person var for disiplene en levende bekræftelse av denne hemmelighet. Blant evangelistene er det Johannes som har skuet dypest inn i mysteriet om Kristi guddom. Men kom det ikke av at han bodde sammen med Jesu mor?

IX.

At Maria med hensyn til var frelse inntar den samme plass som Eva med hensyn til vårt fall, er noe som Kirken alltid har lært.

Vi møter denne lære hos kirkefedrene fra de eldste tider av (Justin, Ireneus, Tertullian, Origenes, Gregor Thaumaturg, Efrem, Kyrillonas, Kyrillus av Jerusalem, Zeno, Gregor av Nyssa, Epifanius, Ambrosius, Johannes Krysostomus, Hieronymus, Augustin, Peter Krysologus). Kirkefedrene så aldri i Maria bare et materielt redskap til Kristi fødsel. Stadig fremhever de hennes sjelrenhet, tro og lydighet, som gjorde at hun alene var verdig til å motta Frelseren. Når de sammenligner Maria med Eva, gjelder deres sammenligning den hellige Maria. og den syndige Eva.

En stor samling av kirkefedrenes vitnesbyrd om Marias hellighet og syndfrihet, som gjorde at hun kunne bli Guds mor, kan en finne bl. a. hos Passaglia, "De Imniac. Deiparæ Conceptu" (3 bind). Noen få uttalelser lar vi her følge.

Athanasius (795-373) sier etter å ha talt om Marias dyder at "det er for disse dyders skyld at Guds Ord utvalgte henne for å ta sitt legeme av henne" (Lib. De Virginitate)

"Når det tales om synd," - skriver Augustin (354-430) - "vil jeg at det for vår Herres skyld absolutt ikke skal være spørsmål om Maria; for vi vet at det ble meddelt henne et større mål av nåde til å beseire synden i enhver henseende, da hun fortjente å unnfange og føde Ham som ikke har hatt noen synd" (De nat. et grat.

36,42). Et annet sted sier han at Maria "har unnfanget Kristus ved sin tro og brennende kjærlighet" (Serm. 224). *[Ordet "fortjente" må selvfølgelig ikke tas i egentlig betydning., Marias sjelerenhet, som i seg selv var en gave av Guds barmhjertighet, gav henne ikke rett til å bli Guds mor. Maria selv tilskrev alt Guds miskunn, som hadde sett til sin ringe tjenerinne" (Luk. 1,48-50). Hennes dype ydmykhet var en av de viktigste dyder som gjorde henne til en verdig mor for Gud.]*

Epifanius (+ 403) kaller Maria "den lysende sky som har dratt ned fra himmelen det strålende lyn, Kristus, for å opplyse verden ... den rene lilje som har frembrakt den aldri visnende rose, Kristus" (Orat. de land. S. Mariæ Deiparæ).

Hieronymus (ca. 342-470) sier: "Hun var så ren at hun ble verdig til å bli Herrens mor" (Ep. 22,38).

Hos Teodotus fra Ancyra (død før 446) leser vi følgende vakre ord: "Istedenfor jomfruen Eva, som ble et redskap til døden, har Gud gitt oss livet gjennom en jomfru som var meget velbehagelig for hans åsyn og full av den guddommelige nåde, som ikke hadde del i kvinnens skyld, en uskyldig. jomfru, ren, fri for enhver skyld, uten plett, hellig på ånd og legeme, en lilje blant tornene, og som ikke kjente de onder som kom fra Eva. .Verdig for sin Skaper ble hun gitt oss av det guddommelige Forsyn Adams datter, men ulik ham" (Hom. 6 in Deipar. 11).

Gregor den Store (590-604) sammenligner henne ~med "et fjell, som løftet sine fortjenesters topp over alle englers kor helt til Guds trone" (In. I Reg. 1).

De store teologer i middelalderen lærer det samme. Således f. eks. Bernardus (+ 1153) i Serm. IV de Assumpt. og Horn. II super "Missus est". Thomas av Akvino (+ 1274) sier om engelens hilsen: "I denne hilsen forkynner engelen først hennes verdighet til å unnfange, idet han sier: full av nåde" (Sum.. Th. P. III, Q. 30, A.4)

Vi kan også henvise til Kirkens liturgiske bønner (både i den romerske og den greske liturgi). Tenk f.eks. på den vakre hymne "Ave maris stella" (6-9 årh.) med dens sinnrike tyding av ordet "Ave" (= "Hill Deg" på latin) som det omvendte av navnet "Eva". Gang på gang møter vi i liturgien den tanke at Maria ved sin hellighet var blitt verdig til å bære Kristus ("Regina cæli" og bønnen etter "Salve Regina"). I den gamle greske liturgi finnes følgende lovprisning: "Guds Sønn ville gjennom deg bli oss lik (= bli menneske), fordi Han fant deg alene, o uplettede, over all skapning ren: Derfor priser vi, alle slekter, deg salig" (Men. 17-mars).

X.

Marias jomfruelighet.

Til Marias stilling som den nye Eva kreves også hennes jomfruelighet. En kvinne alene - uten medvirken av noen mann - skulle gi den nye Adam (Guds Sønn) den nye frukt (hans legeme). Ikke ved noen sanselig lyst, men utelukkende ved en tros- og lydighetsakt (i motsetning til Evas ulydighet), måtte hun bli Frelserens mor.

For å vise at det legeme Han påtok seg, var et virkelig legeme, ville Jesus bli født av en kvinne; men for å åpenbare sin guddom ville han bli født av en Jomfru. "Den Hellige Ånd skal komme over deg, og kraft fra den Høyeste skal overskygge deg; derfor skal også det Hellige som fødes av deg, kalles Guds Sønn" (Luk. 1, 35). Den himmelske Fader tillot ikke at hans verdighet ble delt med en jordisk far.

Mange kvinner av Davids ætt (eller som var gift med menn av Davids ætt) hadde sikkert det store håp å kunne bli mor eller iallfall stammor til den lovte Messias. Maria gav i sin ydmykhet avkall på dette håp. Hun

ønsket å hellige seg Gud som jomfru. Og Josef, som hun av sine foreldre ble giftet bort til, gav til kjenne at han ville respektere hennes ønske. At menn levde i sølibat, var ikke helt ukjent hos jødene (essenerne); og hvor det gjaldt å berede en verdig mor for Guds Sønn, må vi også tro på en særlig inngripen av Guds nåde. *[Gud ville at Maria skulle være gift - for å beskytte både hennes person og gode navn. Om enn Josef ikke var Jesu far, skylder vi ham likevel en særlig høyaktelse, fordi han ved å samtykke i Marias jomfruelighet gjorde at hun kunne bli Guds mor.]* Derfor kunne Maria, uaktet hun var trolovet (noe som hos jødene var det samme som gift) med Josef, si at "hun ikke kjente noen mann" (Luk. 1, 34). Men, nettopp hun, som i sin ydmykhet hadde gitt avkall på ethvert håp om å kunne bli Frelserens mor, ble av Gud valgt til denne verdighet. Hun var "kongedatteren", som "glemte sin fars hus" (= sin avstamning) og derved fant den himmelske konges velbehag (Salme 45. 11-14)

Maria har i hele sitt liv levd som jomfru. Hun har ikke hatt andre barn enn Jesus. Hennes svar til engelen "Jeg kjenner ikke noen mann" viser at hun hadde bestemt seg til aldri å ha ekteskapelig omgang. Engelen hadde jo ikke sagt når hun skulle unnfange Jesus. Maria forsto ikke hvorledes hun, trass i sitt ekteskap med Josef, noen gang kunne bli mor.

I det Nye Testamente tales det flere ganger om "Jesu brødre". Men disse var bare fjernere slektninger og ikke brødre i egentlig betydning. Det hebraiske språk, som er meget fattig, bruker nemlig det samme ord ("ach") for å betegne både brødre og andre slektninger (sml. 1 Mos. 13, 8; 29, 15; 3 Mos- 10, 4; 1 Krøn. 15. 5-10; 7 3, 222) Vi har også i selve evangeliene direkte beviser for at de såkalte "Jesu brødre" ikke var virkelige brødre. I Mark. 6, 3 nevnes som Jesu brødre: Jakob og Joses og Judas og Simon. Men den samme evangelist betegner i kap. 15, 40 de første to som sønner til en annen Maria enn Jesu mor. Denne annen Maria omtales også i Joh. 19,25, hvor hun kalles en søster *[Ordet "søster" betyr her - likesom ofte ordet "bror" på et hebraiske språk - bare slektning. Det ville være merkelig hvis to ekte søstre hadde det samme navn. Denne annen Maria var muligens en søster til Josef.]* til Jesu mor. Og når ikke de to førstnevnte var egentlige brødre til Jesus, da sikkert ikke de sistnevnte. Om Simon beretter Hegesippus (i halvdel av del 3 årh.) at han var en sønn til Jesu onkel Klopas. (Klopas eller Kleofas er sannsynligvis den greske form for Alfeus - sml. Joh. 19, 25 og Matt. 10, 3).

Det er meget mulig at Jesu mor etter orientalsk skikk bodde sammen med sine slektninger, iallfall etter Josefs død. Dette forklarer samhörigheten mellom Jesus og hans "brødre".

Når Matteus sier at Josef "ikke holdt seg til henne før hun hadde' født- en sønn " (1, 25), betyr, dette ikke at han holdt seg til henne etterpå. Matteus vil bare beskrive hvordan "det gikk til med Kristi fødsel" (v. 18), nemlig at Maria - slik som det var forutsagt hos Esaias 7, 14 - unnfanget og fødte Jesus uten at hun hadde hatt ekteskapelig omgang. Om det som skjedde etter Kristi fødsel, uttaler han seg ikke, fordi det lå utenom hans særlige formål. Lignende uttrykk- (som sier at noe ikke skjedde før en bestemt hending, men som ikke vil si at det skjedde etterpå) finnes det flere av i den hl. Skrift. Sml. 2 Sam. 6, 73: "Men Mikal, Sauls datter, fødte ikke noe barn før hun døde" (Se også 1 Mos. 8, 7; Matt. 12, 20).

Uttrykket "sin førstefødte sønn" (Luk, 2, 7) er heller ikke noe bevis for at Maria har født andre barn siden. Hos jødene ble hver første gutt kalt slik, uavhengig av om det fulgte andre barn (Sml, H Mos- 13, 2). Det hadde sin grunn i Moselovens forskrifter om de førstefødte. Lukas bruker uttrykket for å forberede sin beretning om Jesu fremstilling i templet (v. 22-24). Kanskje ville han (som lege) samtidig bedre fremheve det overnaturlige ved Marias smertefrie fødsel. Jesus kalles i Bibelen også Faderens førstefødte" (Hebr. 1, 6), enda Han er hans Enbårne Sønn". Det kan til slutt henvises til en jødisk gravinskripsjon fra året 5 før Kristus (funnet i Leontopolis), der det sies at den avdøde, en ung kvinne, døde da hun fikk sin "førstefødte".

Dersom Maria hadde andre barn enn Jesus, er det uforklarlig at Han på korset betrodde sin mor til Johannes, som fra den stund av tok henne til seg i sitt hus (Joh. 9,27), Også beretningen om den tolvårige Jesus i templet viser at Han var Marias eneste barn. Lukas sier at "hans foreldre dro hvert år til Jerusalem til påskefesten " (2, 41). En slik lang reise hvert år, og hver gang på samme tid, ville ikke ha vært mulig for Maria, hvis de omtalte "brødre" og "søstre" til Jesus hadde vært hennes barn. (Evangeliene taler om minst

fire brødre; og at det var mange søstre, fremgår av Matt. 13, 56: "Bor ikke alle hans søstre hos oss?") Etter Moseloven måtte en barselkvinne i 40 dager (og etter en pikes fødsel i 80 dager) holde seg borte fra helligdommen (3 Mos. 12,4-5).

Noe som også må merkes, er at evangeliene -nok taler om "Jesu brødre", men aldri om "sønnene til Maria eller Josef". Meget betegnende kaller de Jesus "sønnen til Maria" (Mark. 6, 3) eller "sønnen til tømmermannen" (Matt. 13, 55), hvor den bestemte artikkel lar forstå, at Han er den eneste sønn.

Når vi tenker på Marias verdighet som Guds mor, blir det ennå lettere å tro på hennes vedvarende jomfruelighet. For sin egen æres skyld ville Kristus ikke dele med noe menneske den mor som Han til forherligelse av sin guddom ved en helt særlig nåde hadde bevart fri for enhver synd. Om Guds mor kan vi anvende profeten Esekiels ord: "Og Herren sa til meg: Denne port skal være lukket, den skal ikke opplates, og ingen skal gå inn gjennom den; for Herren, Israels Gud, er gått inn gjennom den, og derfor skal den være lukket" (44,2). Likesom Jesus ved sin bortgang fra denne verden ville hvile i en grav som ikke ble brukt av noen annen (Luk. 23, 53; Joh. 19, 41), således ville Han ved sin inntreden i verden hvile ved et morshjerte som var forbeholdt for Ham alene. Kan vi dessuten tenke at den fromme Josef har villet være noe annet for henne enn en trofast beskytter, etter at Guds Sønn hadde valgt henne til sitt tempel?

Jesus og apostlene anbefaler jomfrueligheten som den er fullkomne stand til å "ha omsorg for det som hører Herren til, så hun kan være hellig både på legeme og ånd og urokkelig skal henge fast ved Herren" (1 Kor. 7, 34-35; sml. Matt. 19, 12; Ap. 14, 4). Men derfor sømte seg jomfrueligheten fremfor alt for Guds hellige mor. Når Gud krevde at de jødiske prester i sin tjenestetid ved helligdommen skulle holde seg fra sine hustruer (for at de kunne ete det "hellige brød" - sml. 1 Sam. 21,4), hvor meget større renhet krevde Han da ikke hos henne som Han valgte til å danne det hellige brød, Kristus, av!

Guds Sønn krevde til deltagelse i sitt frelsesverk et menneske som elsket Ham slik som bare en mor kan elske, en mor som samtidig er jomfru, og som eier Ham som sitt eneste barn. Derved var hennes kjærlighet til Jesus den størst tenkelige, slik som det er verdig for Gud; men derved var også hennes lidelse med Jesus den størst tenkelige. Som en ser, er også Marias vedvarende jomfruelighet noe som henger sammen med hennes stilling som den nye Eva.

XI.

Marias uplettede unnfangelse.

Den katolske Kirke lærer at Maria er blitt fritatt for arvesynden. Vi kaller dette privilegium hennes "uplettede unnfangelse". Det betyr ikke at Maria er unnfanget på en overnaturlig måte, men at hennes sjel fra det øyeblikk den ble skapt ved hennes unnfangelse i mors liv, var i nådens stand (dvs. hadde barnekåret hos Gud) i kraft av Kristi forutvirkende fortjenester. Marias uplettede unnfangelse betyr altså heller ikke at hun ikke trengte Kristi frelsesgjerning. Som Adams barn kunne også hun bare gjennom Kristus oppnå sin evige salighet. Men Kristi frelsende nåde virket hos henne slik at hun faktisk aldri har vært i syndens tilstand.

Også denne lære er en konsekvens av at Maria er den nye Eva, som ble lovt oss istedenfor vår falne stammor. Gud, som gav oss sin elskede Sønn som en mer fullkommen Adam enn den første, ville ikke gi oss en ny Eva som med hensyn til nådelivet var mindre fullkommen enn den første Eva før syndefallet. Djevelens særlige fiendskap mot (dvs. maktesløshet overfor) den nye kvinne utelukker at hun noensinne har vært i hans makt. Det var et fiendskap som stilles på linje med det fiendskap Gud lovte å sette mellom djevelen og kvinnens sæd, Kristus.

Et menneske som engang har hatt arvesynden, beholder i hele sitt liv som en ettervirkning det uordnede begjær, som gjør at djevelen fortsatt har en viss makt over det. Derfor lærer Bibelen at "vi alle", også etterat

vi ved dåpen er blitt renset for arvesynden, "snubler i mange ting" (Jak. 3, 2). Det uordnede begjær er som et sårmerke, som stadig minner om det bit vi engang har fått av den giftige slange. Når vi derfor av det særlige fiendskap mellom slangen og kvinnen må slutte at Maria er blitt bevart for personlige synder, må vi samtidig (på grunn av sammenhengen mellom arvesynden og det uordnede begjær) anta at hun også er blitt bevart for arvesynden. Hun hadde ikke noe sårmerke etter arvesynden, fordi hun aldri har hatt arvesynden.

[Det særlige ved Marias uplettede unnfangelse må derfor ikke bare søkes i -t hun tidligere enn andre mennesker er blitt renset for arvesynden. Hennes privilegium er at hun aldri bar hatt arvesynden, noe som gjorde at hun i hele sitt liv er blitt bevart for det uordnede begjær. Marias uplettede unnfangelse og hennes vedvarende hjerterenheter er to privilegier som hører sammen.]

Den "velsignede blant kvinnene" (hun som ble gitt oss istedenfor Eva, etter at denne var blitt forbannet) har aldri vært i fordømmelsens tilstand. Til satans fornedrelse ville Gud la ham lide et totalt nederlag ikke bare i Kristus, som er en guddommelig person, men også i en som er bare menneske. I det minste i en blant de frelste ville Gud vise hva Han hadde ment medmennesket i dets opprinnelige tilstand. Marias uplettede unnfangelse må vi også anta på grunn av hennes verdighet som Guds mor. For sin egen æres skyld kunne Guds Sønn ikke tillate at synden noen gang skulle ha bodd i det legeme som Han ville danne sitt legeme av. "Det sømte seg at likesom den Enbårne har i himlene til Fader Ham som serafene tiljubler sitt tre ganger hellig, således skulle Han på jorden ha en mor som aldri har manglet hellighetens glans" (Pius IX, Bulla de Imm. Conc.). Johannes døperen, som skulle berede veien for Jesus, ble helliget allerede før sin fødsel (Luk. 1, 15). Hun, som selv skulle være veien for Frelseren, måtte aldri ha hatt noen syndesmitte. Fra det første øyeblikk av sin eksistens var Marias sjel i nådens stand. (Dette betyr ikke at hennes helliggjørelse allerede da hadde nådd sin fullendelse. Under medvirkning av hennes frie vilje ble hennes nådesskjønnhet senere stadig forøket, og således fant hun den nåde, dvs. det store velbehag, at Guds Sønn steg ned i hennes skjød).

Marias uplettede unnfangelse er ikke i strid med Bibelens lære om arvesyndens alminnelighet. Når Paulus i sitt brev til Romerne (kap. 5) sier at alle mennesker er blitt syndere ved Adams ulydighet, hadde han ingen grunn til å nevne den ene unntagelse Gud har gjort for sin mor. Dessuten kan en i en viss betydning si at også Maria hadde del i Adams fall, nemlig for så vidt som også hun trengte Kristi frelsende nåde.

Bibelen sier også at alle mennesker begår personlige synder (sml. Jak. 3, 2; 1 Joh 1, 8). Særlig fra tiden før Kristi komme gir Bibelen oss et dystert bilde av det religiøse og moralske forfall hos både hedningene og jødene (sml. Rom. 3, 9 flg., hvor Paulus henviser til Salmistens klage over at det blant det gudløse folk på hans tid "ikke fantes noen som gjorde godt"; "deres munn er full av forbannelser og bitterhet, deres føtter er snare til å utgyde blod"). Men like så lite som vi av dette kan slutte at også Maria har begått personlige synder, like så lite må vi av Paulus' ord i Rom. 5 slutte at også Maria har hatt arvesynden. Hun var "som en lilje blant tornene" (Høys. 2, 2), "aldeles deilig og uten lyte" (4, 7), "sin mors eneste" (6, 9), "et tillukket vell, en forseglet kilde" (4, 12), hvor ingen smitte skulle få adgang.

Det må ikke forundre oss at Bibelen ikke med tydelige ord taler om Marias uplettede unnfangelse. Gud ville at Kirken skulle få klarhet over Marias stilling som den nye Eva først etterat troen på Kristus som den nye Adam var grunnfestet. Og særlig ville Han skjule denne hemmelighet så lenge Maria selv enda levde på jorden. Karakteristisk for alle profetier er at, de er noe dunkle og først blir forståelige etterat de er oppfylt. Ofte har de en dobbelt betydning: en historisk og en forbildelig betydning. Til å beskrive Jesus og hans rike bruke de som forbilder: David, Salomon, Jerusalem, Israel, osv. Slik er det også med Jesu mor. I 1 Mos. 3,15 forut sier Gud at kvinnen vil spille en særlig rolle i seieren over slangen; men først ved anvendelsen på Jesu mor blir meningen klar. Bruden i Høysangen symboliserer Guds folk, men er samtidig en type på Maria, den eneste helt plettfriske kvinne. Profeten Esaias fremstiller både den hl. Maria og Israel som den fødende jomfru (sml. 7,14 Og 66,7-8). Det samme gjør Johannes i sin Åpenbaring (kap. 12). Johannes beskriver kirkeforfølgelsene ved bildet av den gamle slange, som forgjeves sprutet vann som en elv ut av munnen etter kvinnen. Han ville ikke ha skrevet slik, hvis han ikke samtidig sik-tet til arvesyndens giftige strøm, som slangen fra gammel tid hadde sprutet ut over jorden, og som den hl. Maria alene var blitt bevart imot.

Om profetiene om Guds mor - så vel som om alle andre profetier - kan vi anvende de ord som den etiopiske hoffmann sa, da han leste profeten Esaias: "Hvorledes skulle jeg vel kunne skjønne det, uten at noen rettleder meg" (Ap. gj. 8,31)? Mange profetier fra det Gamle Testamente blir forklart av det Nye Testamentes forfattere. Men deres fortolkning er ikke uttømmende. Det er Kirkens oppgave å føre den videre under veiledning av den Hellige Ånd. Mange profetier om Jesus (sml. f. eks. Hoseas 11, 1, som Matt. 2,15 anvender på Jesu flukt til Egypt) er slett ikke mer innlysende enn de bibelsteder Kirken anvender på Jesu mor (f.eks. 1 Mos. 3, 15). Protestantene vil bare tro det som står klart i Bibelen. Men med hvilken rett tør de nekte muligheten av at det i Bibelen finnes hemmeligheter, som det bare gjennom Kirken er mulig å oppdage? Bibelen selv henviser på mange steder til det levende læreembete Jesus har innstiftet, og som vi trenger til å forstå det skrevne ord. Kirken er "sannhetens søyle og grunnvoll" (1 Tim. 3, 15). Gjennom den skal Kristi lære forkynnes for alle-folk (Matt. 28,18-20). Gud har ikke nedskrevet sin åpenbaring i Bibelen på en slik måte at enhver kan sette seg i en krok og ved individuell bibellesning lage sin egen kristen tro. Med vilje har Gud innrettet det slik at vi bare gjennom Kirken kan få klarhet over hans åpenbaring, for at vårt medlemskap av Kirken samtidig skal være en bekjennelse av vår tro, og derved enheten i troen kan bli synlig og bli et enhetsbånd mellom de troende. Bare ved å "høre Kirken" (Matt. 18,17) kommer også troens lydighet og dyd til sin, rett.

Først etter hvert er Kirken kommet til full klarhet over Marias uplettede unnfangelse. Den høytidelige dogmeerklæring fant sted i 1854. Dogmene trenger ofte tid til å modnes. Kirkens lære blir aldri forandret. Den er ufeilbar. Fra begynnelsen av har Kirken eiet hele åpenbaringsens skatt; men av denne skatt "bærer den frem nytt og gammelt" (Matt. 13,52). Kirkens lære er progressiv (ikke statisk - slik som protestantene oppfatter åpenbaringen). Jesus hadde jo sagt: "Jeg har ennå meget å si dere, men dere kan ikke bære det nå. Men når Han, sannhetens Ånd, kommer, skal Han veilede dere til hele sannheten" (Joh. 16,12-13). 1) *[Den ikke kristne historiker Eduard Meyer bemerker i sin bok "Die Anfänge des Christentums" til disse ord: "Åpenbaring blir her ikke. innskrenket til en enkelt akt, som en gang for alle er ferdig; men den er en uavbrutt prosess, som fullbyrdes med den samme guddommelige ufeilbarhet Læren om den ufeilbare Kirke og den katolske Kirkes hele utvikling til og med Vatikanerkonsiliet ligger som i en kim innesluttet i disse ord."]* Kirkens lære forandrer seg ikke, men skulle likevel ha en vekst. Nesten hvert dogme i den kristne religion har hatt en viss utvikling, også dogmet om Bibelens inspirasjon. Det siste burde protestantene vel merke seg. Om forskjellige bøkens inspirasjon har det i de første århundrer vært usikkerhet blant teologene. Allerede dette viser hvor uholdbart prinsippet "Bibelen alene" er. Det er fra den katolske Kirke vi har fått Bibelen, og bare gjennom dens autoritet vet vi hvilke skrifter hører til Bibelen.

Men uaktet læren om Marias uplettede unnfangelse først etter hvert er modnet i Kirken, var denne utvikling allerede i gang i de første kristne århundrer. Praktisk talt alle kirkefedre anså Maria som den nye Eva. De bruker de sterkeste superlativer for å beskrive hennes sjelerenhet, noe som - særlig når vi tenker på forbindelsen mellom den onde lyst og arvesynden - vanskelig kan forenes med troen på at hun var blitt besmittet av arvesynden. De kaller henne ikke bare ren og uplettet, men aldeles og i enhver henseende uplettet, allerhelligst, i enhver henseende full av nåde, helligere enn alle engler, endog kjerubene og serafene. De tilskriver henne en hellighet og renhet som gjorde henne til en verdig mor for Gud. Dersom hun noen gang hadde hatt arvesynden, ville hun ikke ha vært mer uplettet enn små barn som ved dåpen er blitt renset for arvesynden og ennå ikke er i stand til å gjøre personlige synder.

Hos en del kirkefedre finner vi også allerede mer uttrykkelige uttalelser om Marias uplettede unnfangelse. Således skriver Efrem (ca. 306-373): "To kvinner, Maria og Eva, var begge like uskyldige; men deretter ble den ene for oss årsaken til døden, den annen til livet" (Ed. Assemani V s. 327). Han kaller henne "den alltid velsignede, prisen til gjenløsning for Eva" (Ad Sanctissimam Deiparam). Og et annet sted sier han: "Du og din mor er de eneste som i enhver henseende er helt skjønne; for på Deg, Herre, finnes ingen lyte, og på din mor ingen plett" (Carm. Nisib. 27; ed. Bickell s. 122).

"Hvem har` noensinne hørt" - skriver Kyrillus av Aleksandria (+ 444) - "at en arkitekt som bygger et hus for seg selv, først lar sin fiende bo der og ta det i besittelse?" (In conc. Efes. n. 6).

Amfilochius fra Sida, som var til stede ved kirkemøtet i Efesus (431), sier at "Gud skapte Maria uten plett og uten synd" (Orat. IV in Deipar.).

Vi henviser også til de tidligere (s. 27) siterte ord av Teodotus fra Ancyra: "Maria "hadde ikke del i kvinnens skyld, kjente ikke de onder som kom fra Eva, verdig for sin skaper, Adams datter, men ulik ham".

Hippolytus (+ ca. 235) sammenligner henne med "tre som ikke var underkastet bedervelse" (In Ps. 23).

Peter Krysologus (ca. 406-450) sier at Maria allerede "ved sin skapelse i morslivet ble gitt Kristus til pant" (Serm. 14 de Annunt.).

Ambrosius (333-397) kaller henne "et kar fra himmelen" (De inst. virg. V. 33), "fri for enhver syndesmitte" (Expos. in Ps. 118 n. 30).

Ifølge Maximus fra Torino (+ ca. 465) "var Maria en verdig bolig for Kristus på grunn av den opprinnelige nåde" (Hom. 5 ante Nativ. Dom.).

Augustin (354-430) skriver: "Alene jomfruen og Kristus hadde ikke del i den ekteforbindelse som menneskeslekten hadde inngått med djevelen" (Serm. 118 de Evang.).

Sofronius (+ 638) henvender seg til Maria med følgende lovprisning: "Jeg roper til deg, Du full av nåde Ingen har som du fått nådens fvilde Ingen er som -du i forveien tatt i besittelse av den rensende nåde" (Serm. 10 in annunt. Deipar.).

"Blant hele den gjærede (= fordervede) masse" ~ skriver Andreas fra Kreta (+ ca. 720) - var hun alene usyret, som brødet til menneskeslektens fornyelse ble dannet av" (Serm. I De Nativ. Deipar. 1).

Maria er "et paradys hvor slangen ikke fikk adgang" (Germanus + 733, sml. Civiltä Catt. settembre 1856).

Johannes av Damaskus (+ ca. 750) sier om Marias unnfangelse at "naturen ikke vågde å forekomme nådens frukt" (Hom. de.Nat. B. V.).

Fotius bevitner at eket økumeniske kirkemøte i Konstantinopel (680) hilste Maria med følgende ord: "Du har alltid vært uplettet fra det første øyeblikk du ble skapt" (In Epist. ad princ. Bulg.).

Et minne om oldkirkens tro på Marias uplettede unnfangelse er endog blitt bevart i den muhamedanske koran (Sure 3. 19 og 21), hvor det sies at djevelen bare over Maria aldri har hatt noen makt.

Vi kan også tilføye at Luther enda en lang tid etter sitt brudd med den katolske Kirke har forsvart læren om Marias uplettede unnfangelse. Således sier han i 1527 i en preken "am Tage der Empfängnis Mariä der Mutter Gottes": "Man glaubt mildiglich und. seliglich, dass die Eingießung der Seele (Mariä) ohne Erbsünde sey zugegangen; und also den ersten Augenblick, da sie anfang zu leben, war sie ohn alle Sünde" (W. Erl. XV s. 58). I året 1529 ble denne preken uforandret trykt på nytt med Luthers godkjennelse.

Læren om Marias uplettede unnfangelse er blitt bekreftet ved mange mirakler. Særlig må nevnes de mange overnaturlige helbredelser som har funnet sted og fremdeles finner sted i Lourdes, hvor den hl. jomfru i 1858

(4 år etter dogmeerklæringen) åpenbarte seg som "den uplettet unnfangne" og ved denne anledning lot oppstå en undergjørende kilde. Helbredelsene blir underkastet den strengeste vitenskapelige kontroll. I dette øyemed er det i Lourdes opprettet et fast medisinsk byrå. Det besøkes hvert år av hundrevis av leger, som alle, uansett religiøs innstilling, får overvære undersøkelsene. Tallet på mirakuløse helbredelser som offisielt er anerkjent av byrået, beløper seg til flere tusen. Detaljerte beskrivelser kan en finne i de medisinsk-vitenskapelige verker av dr. Boissarie ("Lourdes, Les guerisons"), dr. Vallet ("Guerisons de Lourdes"), G. Bertrin ("Histoire critique des evenements de Lourdes"), osv.

XII.

Marias legemlige opptagelse til himmelen.

Etter å ha fullendt sitt jordiske liv er Guds hellige mor både med legeme og sjel blitt opptatt til den himmelske herlighet. Denne lære, som nylig (1 nov. 1950) høytidelig ble proklamert som dogme, har vært kristentro helt fra oldtiden av. Et bevis på dette er den eldgamle årlige minnefest, som allerede i det 6. århundre ble feiret både i øst og vest, noe som forutsetter at troen på Marias legemlige opptagelse til himmelen eksisterte lenge før. Inntil den dag i dag står festdagen nevnt i den offisielle norske almanakk som "Marimesse om høsten" (15 aug.). At dagen ble holdt for særlig betydningsfull, fremgår av at den (helt siden det 9. årh.) ble feiret med en oktav og ble forberedt med en fastedag. Om troen på Marias legemlige opptagelse finner vi også tydelige uttalelser i den gamle greske liturgi (noen fra kort tid etter kirkemøtet i Efesus i 431). I den gresk-orthodokse kirke ble denne lære endog høytidelig erklært for et dogme (på et konsilium i Jerusalem i 1677). Også nestorianerne og monofysittene (i Armenia og Abessinia), som i 5. og 6. årh. skilte seg fra den katolske Kirke, beholdt troen på Marias legemlige opptagelse til himmelen. De har sikkert ikke overtatt den fra den katolske Kirke etterat de skilte seg ut. Vi kan videre henvise til det faktum at det fra historien ikke kjennes noen relikviedyrkelse som Marias legeme har vært gjenstand for. Og dette sier meget, når vi tar i betraktning den pietet som Kirken fra de første kristne tider av har vist de helliges levninger. Man har bevart relikviene av apostlene og av flere andre hellige fra den apostoliske tid. Men aldri har noen by eller kristen menighet påstått å eie levninger av Marias legeme.

De nærmere omstendigheter ved Marias død og opptagelse til himmelen kjenner vi ikke. Det som enkelte apokryfiske skrifter beretter om dette, kan vi ikke stole på. Dog er disse legender ikke helt uten betydning, for så vidt som de vitner om at det allerede i de første århundrer var en utbredt oppfatning at avslutningen av jomfru Marias liv var usedvanlig. De apokryfiske skrifter har ikke skapt Kirkens tro på Marias legemlige opptagelse til himmelen. Det er troen som skaper legender.

Om enn tradisjonen om - Marias legemlige opptagelse til himmelen er meget gammel, kan vi ikke oppnå sikkerhet ad rent historisk vei. Det som teologene vesentlig bygger på, er bibelsk-teologiske betraktninger. Marias foregrepne legemlige oppstandelse og forherligelse i himmelen er en følge av den foregrepne frelse hennes sjel hadde fått del i ved hennes uplettede unnfangelse. Jesu frelsende nåde bevarte henne for arvesynden, og derfor også for de følger som har karakter av syndestraff. For å bli likedannet med Jesus er hun nok død; men døden var også for hennes legeme bare en overgang til et forherliget liv. Det skulle ikke først en tid bli overgitt til den fornedrende tilintetgjørelse i graven, som jo er intet annet enn en følge av og et symbol på den ødeleggelse synden har frembrakt i sjelen.

Satan har aldri hatt makt over Maria, mens hun levde. Derfor kan vi ikke anta at Gud ved avslutningen av hennes jordiske liv ville la "ham som har dødens velde, det er djevelen" (Hebr. 2, 14) triumfere over hennes legeme. Tilintetgjørelsen av menneskets legeme er en av djevelens seirer. Som den nye Eva måtte Maria bli fritatt for den dom: "Støv er du, og til støv skal du vende tilbake", likesom hun (som lengtet etter å bevare sin jomfruelighet, og som fødte Jesus uten smerte) også ble fritatt for den dom: "Med smerte skal du føde barn, og til din mann skal din attrå være" (1 Mos- 3,16). Gud, som bevarte hennes jomfruelige legeme ukrenket ved Kristi fødsel, ville ikke at dette hellige tempel skulle ødelegges ved døden. Davids ord: "Du skal ikke

overgi din hellige til å se tilintetgjørelse" (Salme 16, 10), som Peter anvender på Jesus med den begrunnelse at Han alltid søkte Guds vilje, kan av samme grunn også brukes som bevis for Marias oppstandelse. Også om henne gjelder ordene: "Jeg hadde alltid Herren for mine øyne; for Han er ved min høyre hånd, for at jeg ikke skal rokkes" (Ap. Gj. 2,25-27)"Herren var med henne" med sin allmektige beskyttelse (Luk. 1, 28). Hennes hellige legeme ble aldri drått ned til jorden ved noe uordnet begjær, og skulle derfor heller ikke ved døden vende tilbake til jorden. Allerede Marias verdighet som "Guds mor" er et tilstrekkelig bevis for hennes legemlige opptagelse til himmelen. Enhver tanke på straff må utelukkes fra en slik verdighet. For sin egen æres skyld kunne Guds Sønn ikke tillate at det legeme som hans eget legeme var dannet av, skulle råtne i graven.

Maria er uadskillelig forenet med Jesus, i hele hans frelsesgjerning fra hans inntreden i verden inntil Han døde på korset. I en og samme setning nevner Bibelen satans nederlag (fiendskap) mot kvinnen og mot hennes sæd (1 Mos- 3, 15). I en og samme setning nevner Bibelen den velsignelse hun og hennes livsfrukt har mottatt av Gud til velsignelse for menneskeheten (Luk. 1,42). I en og samme setning nevner Bibelen Kristi og hans mors lidelse (Luk. 2, 34-35) - Men når Maria var forenet med Jesus fra hans inntreden i verden inntil hans død på korset, da får hun sikkert også nå fullt ut ta del i hans herlighet. Som himmeldronningen står hun ved kongens høyre hånd (Salme 45, 10)

For å bevare lovtavlene og manna lot Gud lage en ark av ubedervelig akasie-tre. Både innvendig og utvendig ble den belagt med gull, og en gullkrans ble det gjort på den rundt omkring (2 Mos. 25, 11). To kjeruber holdt sine beskyttende vinger over den. Arken er et bilde på den hl. Maria, som trofast bevarte Guds lov i sitt hjerte og bar den himmelske manna, Kristus, i sitt skjød. Hun skulle være helt ukrenkelig, og hennes plass er i helligdommen. På Marias opptagelse til himmelen kan vi anvende Salmistens ord: "Reis deg, Herre, og kom til ditt hvilested, Du og din styrkes ark", (Salme 132,8). Salmen besynger innvielsen av templet i Jerusalem, men av salme 68, 19-25 (som handler om det samme) fremgår at innvielsen av templet med overføringen av arken til templet samtidig var et bilde på Jesu seierstog inn i himmelen (sml. Ef. 4, 8). Umiddelbart etterat Johannes i sin Åpenbaring har berettet om hvorledes Kristus tok sitt kongedømme i besittelse, sier han: "Og Guds tempel i himmelen ble åpnet, og hans pakts ark ble sett i hans tempel", Åp. 11, 19). Det har muligens en dyp betydning at han straks etter (i kap. 12) lar følge beskrivelsen av den strålende kvinne i himmelen. At Johannes fremstiller det som om kvinnen også var på jorden, hvor draken etter sin nedstyrting fra himmelen forfølger henne, har sin grunn i at kvinnen samtidig symboliserer Kirken på jorden.

Himmelen er det nye paradiset, som Jesus har ervervet oss etterat Adam og Eva var drevet ut av det jordiske paradiset. Vi kan ennå ikke komme dit med våre legemer. Men med Jesu og Marias legemlige opptagelse til himmelen har Gud allerede nå villet gjenopprette tilstanden fra før syndefallet, da begge våre stamforeldre (og ikke enda vi) var i paradiset. Om enn sjelene i himmelen ennå en tid må savne sine legemer, bidrar synet av Jesu og Marias forherligede legemer uten tvil meget til å forøke deres salighet.

En innvending mot Marias legemlige opptagelse til himmelen må ikke søkes i q Kor. 15, 2 3, hvor det sies at "Kristus er førstegrøden, og at de som hører Kristus til, deretter skal levendegjøres i hans tilkommelse". Denne tekst gjelder de troende i alminnelighet, men utelukker ikke at Gud har gjort unntagelser. Av Matt. 27, 52-53 kan vi slutte at også mange andre hellige allerede har fått sine forklarede legemer (Marias særlige privilegium er at alene hun fikk sitt forherligede legeme straks etter døden). Evangelisten sier uttrykkelig at det dreiet seg om en legemlig oppstandelse. "Mange av de hensøvede helliges legemer sto opp, og de gikk ut av gravene". *[Beretningen om oppvekkelsen av de mange hellige forbinder Matteus ved antepasjon med beretningen om åpningen av gravene ved Jesu død, fordi begge begivenheter hører logisk sammen som tegn på Kristi seier over døden. Men oppvekkelsen fant ikke sted før etter Jesu oppstandelse. Matteus sier uttrykkelig at de først da gikk ut av gravene, og vi kan ikke anta at de med sine levende legemer er blitt der i tre dager.]*

De viste seg ikke for alle (v. 53), noe som beviser at de hadde fått sine forklarede legemer. Gud ville ikke gjøre et så oppsiktsvekkende mirakel at en mengde døde plutselig fikk sine synlige dødelige legemer og til skue for alle gikk omkring, i Jerusalems gater. De ville i å fall ha sluttet seg til den kristne menighet, ha vært samlet med de troende på pinsedagen og for øvrig ha hatt en fremtredende rolle i det kirkelige arbeide, noe som vi ikke finner den minste antydning til i Bibelen. Også protestantiske teologer antar at de fikk sine forklarede legemer (således Sigurd Odland i sin "Fortolkning av Matteus Evangelium"). Men dersom vi må anta dette, følger også at disse hellige etterpå med sine legemer er blitt opptatt til himmelen. Hvorfor skulle det da være urimelig å anta at Gud også har gjort det samme med Maria, den helligste blant de hellige? Ville det ikke tvert om være urimelig å tenke at Jesu mor, de levendes mor og alle helgeners dronning, skulle være i himmelen bare med sin sjel? Ville Jesus, som pålegger oss så strengt å holde det fjerde bud, ha nektet sin mor den ære som Han har vist andre?

De mange helliges oppstandelse, som dog var en meget stor begivenhet, blir bare med noen få ord nevnt på et eneste sted i hele det Nye Testamente. Tre av evangelistene går den helt forbi, og i apostlenes brev blir den aldri brukt til forsvar for kristentroen. Hvis vi ikke hadde den ene tekst hos Matteus, ville vi fra historien ikke vite noe om dette veldige mirakel. Dette må gjøre oss forsiktige i bruken av det såkalte taushetsbevis mot læren om Marias legemlige opptagelse til himmelen. Vi må ikke si: Hvis Marias legeme var stått opp, ville historien sikkert ha etterlatt oss etterretninger fra øyenvitner. For det første kan Marias oppstandelse ha foregått uten at det var øyenvitner til stede. (Det er mulig at man først lang tid etter hennes død har oppdaget at hennes grav var tom.) Og dessuten: Om det hadde vært øyenvitner, følger ikke derav at vi måtte ha historiske dokumenter om dette. For apostlene gjaldt det først og fremst å preke om Jesu oppstandelse, som de hadde de mest håndgripelige beviser for: graven som jødene hadde forsegle og voktet; de mange åpenbaringer for disiplene, som Jesus spiste sammen med og lot seg berøre av. Til stadfestelse av kristendommen var det av liten betydning samtidig å henvise til de mange helliges og senere Marias oppstandelse, som det ikke fantes så håndgripelige beviser for. Kristi oppstandelse er det faste fundament for vår kristentro. På den baserte derfor apostlene hele sin apologi.

Muligens har Gud med vilje omgitt Marias oppstandelse og legemlige opptagelse til himmelen med et slør, for at Maria-kultusen først skulle komme til utvikling etter at troen på Jesu guddom og herredømme ved Faderens høyre hånd var grunnfestet. For Kristi skyld måtte moren tre tilbake en tid. Den uendelige avstand mellom Kristus og henne måtte klart markeres for den hedenske verden med dens mange guder og gudinner. Først deretter ble det opportunt å åpenbare Marias verdighet som himmelens dronning.

For en protestant som bare vil tro det som med tydelige ord står skrevet i Bibelen, vil dogmet om Marias legemlige opptagelse til himmelen nok volde vanskelighet. Men det vi sa, da vi talte om Marias uplettede unnfangelse, gjentar vi her: Med hvilken rett tør noen nekte at den hl. Skrift kan inneholde hemmeligheter som det bare gjennom Kirken er mulig å oppdage? En sannhet er ofte inneholdt i en annen sannhet og blir først etter hvert under veiledning av den Hellige Ånd dratt frem.

Dogmet om Marias legemlige opptagelse til himmelen har som så mange andre dogmer gjennomgått en modningsprosess. Inntil det 13. århundre møter vi ennå tvil hos en del teologer. Fra den tid, og særlig etter proklamasjonen av dogmet om Marias uplettede unnfangelse i 1854 var det praktisk talt enstemmighet. I året 1946 sendte paven et brev til alle biskoper i hele verden for å høre deres mening. I dette brev henviser han til de utallige bønnskifter som den -hl. Stol i det siste århundre hadde mottatt (fra 113 kardinaler, 2523 biskoper, 82 000 andre geistlige og over 8 000 000 alminnelige troende) med anmodning om en høytidelig dogmeerklæring. Det er en feiltagelse når protestantene mener at det først etter pavens proklamasjon er blitt en samvittighetsplikt for oss katolikker å tro på Marias legemlige opptagelse til himmelen. Også før eksisterte denne samvittighetsplikt i kraft av Kirkens ufeilbarhet. Noe som hele den katolske Kirke tror på - slik som det allerede i lengre tid var tilfellet med læren om Marias legemlige opptagelse til himmelen, kan i kraft av den guddommelige bistand Jesus har lovt sin Kirke, umulig være en villfarelse (sml. Matt. 28, 19-20; Joh. 14,16.17.26; Matt. 16, 18; 1 Tim. 3,15). Da det imidlertid for de enkelte troende kunne være tvilsomt hvorvidt Marias legemlige opptagelse til himmelen var alminnelig troslære, var det nyttig at det øverste kirkelige læreembete avgav en høytidelig dogmeerklæring.

Læren om Marias legemlige opptagelse til himmelen er oss dyrebar. Den understreker alle hennes andre privilegier. For sin egen æres skyld ville Guds Sønn forherlige sin mor ved å ta hennes legeme til himmelen. Men derfor vil Han for sin egen æres skyld at dette privilegium også skal forkynnes gjennom Kirken.

XIII.

Nådens mor - Himmeldronningen.

Kristus er nådens opphav. Men all den nåde vi får fra Kristus, er i Guds tanker også på en særlig måte knyttet til Maria. Gud gjorde jo Kristi komme som frelser, og derved hele vår frelse, avhengig av hennes medvirken. Hennes hellighet (og tro) var etter Guds vilje ikke bare nødvendig for å gjøre henne verdig til å bære Jesus i sitt skjød, men også for å gjøre oss, Evas barn, verdige til å få del i Jesu, den nye Adams, fortjenester. Og til det siste krevde Gud dessuten at den syndfrie nye Eva ved å hengi sitt livs frukt på en særlig måte skulle "utfylle Kristi trengsler for Kirken" (Sml. det vi har sagt tidligere i kap. VI).

Maria er mor til den hele Kristus, ikke bare til hans fysiske legeme, men også til hans mystiske legeme, Kirken. "Hun er" - sier Augustin - "i sannhet mor til hans lemmer, fordi hun ved sin kjærlighet har medvirket til at de troende, som er hodets lemmer, blir født i Kirken" (De sancta virginitate 6, 6). Jesus er hennes "førstefødte" (Luk. 2,7), "den eldste av mange brødre" (Rom. 8,29). "De som holder Guds bud og har Jesu vitnesbyrd", er "de øvrige av hennes ætt" (Ap, 12,17)

Etter avslutningen av Marias jordiske liv har hennes virksomhet som nådens mor ikke opphørt. Den fortsetter i himmelen, hvor hun ved sin forbønn virker med til utdelingen av Jesu nåde. Bibelen sier at de som lider med Kristus, får "regjere med Ham" i herligheten (2 Tim. 2, 12-12), men da må vi anta at Jesu smertefulle mor har fått et særlig herredømme. Hun, som mer enn noen annen var "Herrens tjenerinne" på jorden, er blitt opphøyet til himmelens dronning. Likesom slangen fortsetter å forføre de troende, således fortsetter Kvinnen å be for dem. Hun som har født oss med smerte, får også med moderlig omsorg våke over vårt åndelige livs vekst.

I lys av dette vil en bedre forstå den store betydning som den katolske Kirke tilkjenner Marias legemlige opptagelse til himmelen. Likesom Jesus ved sin himmelfart har fått større makt til å gå i forbønn for oss (sml. Joh. 14, 12-13; 16,7; Rom. 8,34; Hebr. 9,24), således "tok Gud Maria bort fra denne verden for at hun mer tillitsfullt kan be for våre synder" (Bønn i messen på vigiliedagen for Marias opptagelsesfest). Det er nok sant at også de hellige som bare med sin sjel er i himmelen, kan be for oss og av Gud blir opplyst om våre anliggender. Men Maria eier i sitt forherligede legeme evnen til å kjenne og elske oss på en måte som de legemløse ånder ikke er i stand til. Hun elsker oss med et levende morshjerte.

Mange teologer antar at Maria virker med til utdelingen av alle nådegaver. Denne oppfatning må ikke ansees som urimelig. Når hun ved sin hellighet, tro og lidelse har virket med til å erverve oss alle nådegaver, hvorfor skulle det da være urimelig å tro at hun nå i himmelen ved sin forbønn får være med ved utdelingen av alle nådegaver? Ervervelsen og utdelingen av nåden hører sammen. All nåde meddeles oss på grunn av Guds velvilje mot. Kristus og hans syndfrie mor, men derfor også av hensyn til disses ønsker (dvs. bønner) for oss.

At Maria ber for oss, er på ingen måte i strid med at Jesus som Gud-menneske er den "ene mellommann mellom Gud og mennesker" (1 Tim. 2,5). Maria ber for oss hos Jesus. Nødvendigheten av Marias forbønn betyr ikke en forringelse av Kristi kjærlighet til oss (like så lite som nødvendigheten av Jesu forbønn betyr en forringelse av Faderens kjærlighet til oss). Det er Kristi kjærlighet til oss som gjør at hans mor kan be for oss.

Marias forbønn gjør ikke de andre helgeners forbønn overflødig, like så lite som den gjør vår egen bønn til Jesus overflødig. Hun er himmeldronningen, som de andre helgener må be i forening med. "Hvis du tier, ber ingen og kan ingen hjelpe" (Anselmus, Orat. 45 ad Deipar.).

Selvfølgelig må vi ikke forestille oss Marias forbønn hos Jesus (og det samme gjelder Jesu forbønn hos Faderen) på en altfor jordisk måte, f. eks. som om hun stadig på nytt må gå til Jesu trone og med formelle ord uttrykke sine ønsker. Hennes kjennskap til våre fornødenheter og hennes kjærlighet til oss er en stilltiende bønn. Jesu og Marias tanker og hjerter er i Gud fullkommen forenet. Det var med hensyn til en alt for jordisk forestilling om Jesu forbønn at Han sa: "Jeg sier dere ikke at jeg skal be Faderen for dere" (Joh. 16, 26), skjønt Skriften dog uttrykkelig lærer at Han er vår talsmann (1 Joh. 2,1; Rom. 8, 34; Hebr. 7, 15). Allerede Marias nærvær og herlighet i himmelen er i seg selv en forbønn, slik som det sies i hymnen: "Te nostra supplex gloria, per cuncta laudet sæcula."

XIV.

"Se, fra nå av skal alle slekter prise meg salig".

Om Abraham sa Gud: "Jeg vil velsigne deg og gjøre ditt navn stort; og vær velsignelse. Og jeg vil velsigne dem som velsigner deg og alle jordens slekter skal velsignes, i deg" (1 Mos. 12, 2-3). På grunn av sin fromhet (tro og lydighet) ble Abraham Frelserens stamfar, og derved åndelig far til de troende. Men når Gud derfor ville gjøre hans navn stort og ville at Guds folk skulle velsigne ham, hvor meget mer skal vi da ikke velsigne Maria, som ved sin hellighet og tro ble Frelserens mor og derved også vår mor? "Abraham ble ikke verdig til å avle Kristus i en annen betydning enn at han ble verdig til at en av hans døtre fødte Kristus, eller at han eller en av hans etterkommere ble far til Guds mor" (De Lugo). Når Gud selv gjennom "sin engel lykkønsket Maria (Luk. 17 28), og den Hellige Ånd tilskyndte Elisabeth til å lovprise henne med høy røst (v-41-45), skal da ikke også vi gjøre det? Det vår straks etter Elisabeths saligprisning at Maria profeterte: "Fra nå av skal alle slekter prise meg salig, fordi Han, den Mektige, har gjort store ting mot meg; og hellig er hans navn" (v. 48-49). At Maria er blitt bevart for enhver synd, også den minste, i en verden full av laster, er et av de største mirakler den allmektige og hellige Gud har gjort. Og derfor kan også på henne anvendes Bibelens ord om Judith: "Din pris skal ikke vike fra menneskenes hjerte,- som minnes Guds styrke evindelighet" (Jud. 13,24).

[Elisabets velsignelse av Maria var ikke bare en bekjennelse av at Maria var velsignet av Gud. Ut-trykket "Velsignet er du" er etter bibelsk språkbruk en lovprisning (sml. Luk. 1, 68; 13, 35; II Kor. 1, 3; Ef. 1, 3; 1 Pl-tr- 1, 1-3) . Men vår velsignelse av Maria har selvfølgelig sin grunn i den velsignelse hun selv har mottatt av Herren. Med rette skriver den lutherske teolog H. Asmussen: "Evangelische Marienverehrung kann nichts anderes sein als das Echb des Segens, den Gott über die Mutter des -Henn ausgesprochen hat. Ob wir diesen Segen wirklich gehbrt haben und selber unter diesern Segen steben, -das ist nån freilich keine Randfrage, iffier die man so oder anders denken kann, sie rührt an das Zentrum der evangelischen Verkündigung" (Maria die Mutter Gottes, s. 61).

Vi vil gjerne her tilføye noen andre sitater fra samme verk, som viser at det innen den lutherske kirke er en voksende forståelse for Mariakultusen. "Man kann also nicht nach Jesus Christus fragen, ohne seine Mutter ins Auge zu fassen. Man hat Jesus Christus nicht ohne Maria" (s. 13)- "Kann man auch sagen, dass die Kirche Maria besingt? Maria selbst hat dass offenbar so gemeint. "Siehe, von nun an werden mich selig preisen alle Geslechter". Das "Seligpreisen" ist ein kultischer Begriff. Rechnet Maria damit, dass sic für alle Geslechter im Kultus ihren Platz fiaben wird? Alle Geslechter werden mehr von ihr sagen, alt dass sie eine gute, glaiibige Frau gewesen ist. Das wäre noch kein "Seligprcisen". Vergessen wir nicht, dass das Magnificat im Texte als eine Antwort auf die Worte erscheint, welche ihr Elisabeth sagt. Es war also gerade die erste Seligpreisung über Maria ausgesprochen. "Selig bist du, die geglaubt hast". Und dieser Seligpreisung gingen so hohe Worte voraus: "Gesegnet seist du unter den Weibern und gesegnet sei die Frucht deines Leibes". Es steht beide Male mit Betonung dasselbe Wort, welches Maria sich gefallen liess. In der Tat, Maria muss auch besungen werden, man darf sich nicht darauf beschränken, mit ihr zu singen" (s- 30). "Wenn Maria im Magnificat singt, alle Menschengeslechter würden sie selig preisen, dann bedeutet dies gerade für die evangelischen Kirchen eine bleibende und ernste Frage. Preisen wir

sie auch selig? Oder hatte Maria uns Evangelische nicht im Auge, als sie das Magnificat sang? Klarheit tut uns allen not" (s. 52). "Unsere Lehre über die Maria mag noch so sauber sein, - solange unsere Gebete an ihr vorbeigehen, ist uns die Herrlichkeit ihres Sohnes noch nicht im Vollsinn aufgegangen" (s. 61).]

Gud vil at vi med takknemlighet skal erkjenne alt det Han har gjort til vår frelse. Og til dette hører også Marias syndfrihet, som var nødvendig for at hun kunne bli Frelserens mor. Marias syndfrihet var en virkning av Kristi nåde. Også hun er frelst. "Min ånd fryder seg i Gud, min Frelser" (Luk. 1, 47). Hun er på en måte blitt 'mer frelst enn noe annet menneske; for det å bevare en mot enhver synd er den største og mektigste nådegave. I Maria har Kristus på den mest fullkomne måte seiret over satan ' "Hill deg, min konges og min Guds seier; hill deg, Guds aldeles uplettede trone" (Efrem, Orat. in Deipar., Op. Græc. III, 534). Det er Kristi seier i henne vi forherliger ved å prise Maria salig. Mariakultusen er ikke i motsetning til Kristus-kultusen, men finner hele sin grunn i den. Den ære vi gir henne, blir ikke tatt fra Kristus, men går hen til Ham. Ikke å ville ære Maria er å krenke Kristi ære.

Den himmelske konge, Kristus, krever ære for "dronningen, som står ved hans høyre hånd" (Salme 45, 10) Han lar henne virke med i utdelingen av hans nåde, og ,vil derfor også gi henne- den ære at vi påkaller henne (for at vi skal erkjenne den makt hun har fått). "Og Tyrus' datter skal søke din (= dronningens) yndest med gaver - de rike blant folket, jomfruer, hennes venninner, følger henne; de føres inn til deg" (v. 13-15). Dette betyr ikke at vi, hver gang vi ber Kristus om noe, også uttrykkelig må påkalle hans mor, like så lite som det er nødvendig uttrykkelig å påkalle Kristus hver gang vi ber Faderen om noe. Maria ber sikkert også for dem som ikke kjenner henne. Men vi som kjenner henne som nådens mot, bør ofte bekjenne det ved å påkalle henne. "Man må påkalle henne" - skrev Luther enda i året 1521 - "for at Gud ved hennes vilje gir og virker det vi ber om" (Forklaring av Marias lovsang, Magnificat. W. Weimar VII s. 575)

Med barnlig tillit må vi søke hennes hjelp, ikke bare i åndelig, men også i legemlig nød. Tenk på hennes medlidenhet med brudeparet i Kana, da de manglet vin. En inderlig andakt til Jesu mor er en stor trøst og kraft i livet. På henne kan vi i forbilledlig betydning anvende det som profeten Esaias skriver om det fødende Jerusalem og dets moderkjærlighet. "Før hun var i barnsnød, har hun født; før smerten kom over henne, har hun brakt et guttebarn til verden. Hvem har hørt noe slikt? Hvem har sett sådanne ting? Kommer et land til verden på en dag, eller fødes et folk på en gang?" (Uten legemlige fødselsmerter fødte Maria Kristus og i Ham alle de frelste). Og så fortsetter profeten: "Gled dere med Jerusalem og juble over henne, alle dere som elsker henne.... for at dere må die og mettes av hennes trøsts bryst; for at dere må suge og forlyste dere ved hennes herlighets fylde.

Som en som hans mor kjærtegner, således vil jeg trøste dere" (Es. 66, 7-13). Ja, slik trøster Gud oss gjennom vår mor Maria, gjennom hennes kjærlighet til oss og vår kjærlighet til henne.

Ved inkarnasjonen har Gud påtatt en manns natur. Men for å forøke vår tillit vil Han i nådeforvaltningen også bruke den faktor som i den naturlige orden er det høyeste symbol på godhet, nemlig et morshjerte. Selvfølgelig er Marias kjærlighet til oss ikke større enn hennes guddommelige sønns. Men nettopp fordi Jesus er Gud, kan tanken på hans majestet og rettferdighet forminske vår frimodighet overfor Ham. Derfor ville Han også la sin hellige mor (med et legemlig menneskehjerte, så vi kan være sikrere på hennes medføling) råde over alle hans nådeskatter. En kristendom hvor Maria ikke blir æret som mor, mister en stor del av sin varme. Den er som et hjem hvor moren er borte.

Mariakultusen med erkjennelsen av hennes herredømme i himmelen har - som vi allerede har sagt tidligere - gjennomgått en vekst. Den skulle etter Guds vilje først komme til full utvikling etterat læren om Kristi guddom og hans stilling som den ene mellommann var grunnfestet i de troendes bevissthet. Dog mangler det ikke på beviser for at Maria allerede i de første århundrer var gjenstand for en særlig pietet og ble anerkjent som forbederinne i himmelen. I katakombene finner vi henne flere ganger fremstilt som "orante" (= bedende)

med armene utstrakt i bønn. En mer offisiell kultus med festdager og kirkebygninger til hennes minne oppsto i det 4. århundre. Kirkefedrene fra den tid lovpriste henne i sine skrifter og taler. "Over hele verden" - skriver Nilus (+ 430) - "blir Maria prist salig og velsignet; til hennes ære blir det sunget hymner og holdt lovtaler" (Ep. I, II, 180). Hun ble også påkalt. Vi kan henvise til de gjentatte påkallelser i Efrems skrifter (ca. 306-373). Gregor av Nazianza (ca. 329-390) sier om den hl. Justina (3 årh.) at hun "ba inntrengende den hl. jomfru om hjelp for en jomfru som var i fare" (Orat. 24). Kirkefedrene skjelnet klart mellom den ære vi skylder Maria, og den tilbedelse som alene tilkommer Gud. "Man ærer Maria" - skrev Epifanius (ca. 315-403) - "men ingen skal tilbe henne, fordi tilbedelse tilkommer alene Faderen, Sønnen og den Hellige Ånd" (Adv. hær. Pan. 79,8).

XV.

Mariadyrkelsens betydning for den kristne tro.

Maria er den nye Eva, som viser oss sitt livs frukt. Dette er sant også for så vidt andakten til Jesu mor bidrar meget til å bevare det rette begrep om Kristus og derved til å verne om hele kristendommen. I hennes person finnes faktisk en gjendrivelse av alle de angrep som i tidenes løp er gjort mot Kristi person. Og med rette kaller den katolske Kirke henne derfor "den som har beseiret alle kjetterier i den hele verden" (Off. Gom. B. M. V. 3 noct).

Et av de første farlige angrep på kristendommen var gnostisismen (doketer, valentinianere, marelonitter) som, nektet Kristi sanne menneskelige natur og påsto at Han bare hadde påtatt et skinnlegeme. Kirkefedrene (Ignatius, Ireneus, Tertullian, Origenes) brukte som hovedargument mot disse vranglærere Marias moderverdighet. Andre vranglærere, ebionittene, nektet Kristi guddom. Kirkefedrene gjendrev dem ved å fremholde Marias jomfruelighet. Hennes hederstittel "Guds mor") spilte en stor rolle i bekjempelsen av, nestorianismen, som antok to personer i Kristus. Nestorianerne anså Jesus egentlig bare som et menneske, som Gud nok bodde i (ved et moralsk bånd), men ikke slik at Jesus og Guds Sønn er en person. Derved ble hele den kristne frelseslæren undergravd; for etter den nestorianske oppfatning er det bare et menneske som har lidet for oss (mens vi etter den kristne lære må si at Guds Sønn har lidet for oss i sin menneskelige natur). I denne store strid om Kristi person ble uttrykket "Guds mor" (Theotokos) likefrem slagordet for ortodoksien. Ved å kalle Maria "Guds mor" bekjenner vi på en klar måte både Kristi enhet i person og hans dobbelthet i natur, videre at foreningen mellom de to naturer i Guds Sønnens person har eksistert helt fra Jesu unnfangelse av (og ikke først er oppstått i Jesu senere liv). Med Johannes av Damaskus kan vi si at "i dette ord (Guds mor) ligger hele menneskevordelsens mysterium sammenfattet" (De Fide orthod. III, 12). "Vær hilset, du ubegripelige bok, som har gitt verden å lese Ordet, Faderens Sønn" skrev en annen gammel forfatter (De Laud. Deipar. som er blitt tilskrevet Epifanius). "Ved henne" – således Tarasius – "blir kunnskapen om Gud utbredt inntil jordens ytterste grenser" (De præs. Deipar.).

[Maria er ikke mor til Jesu guddom. Allikevel må hun kalles "Guds mor" fordi det er den guddommelige person, Guds Sønn, som påtok den menneskelige natur i hennes skjød. Guds Sønn er person eller "Jeg" for alle hans handlinger, også i den menneskelige natur., Derfor sier vi i den apostoliske trosbekjennelse at Guds Sønn er født av jomfru Maria, likesom det også er Guds Sønn som har lidet. På samme måte uttrykker Bibelen seg. "Gud sendte sin Sønn, født av en kvinne" (Gal. 4, 4; sml. også Luk. 1, 35). "Fra hvem (Israel) Kristus er kommet etter kjødet, Han som er Gud over alle ting" (Rom, 9, 5). Uttrykket "Guds mor" betyr altså ikke noe annet enn det Kirken alltid har lært, nemlig at Maria har født etter kjødet Ham som er Gud. Bibelen kaller henne også uttrykkelig "Herrens mor" (Luk. 1,43).]

All kamp mot Kristus er samtidig en kamp mot hans mor. I en og samme setning forutsa Simeon den motsigelse Jesus skulle bli utsatt for, og det sverd som skulle gjennomstinge Marias sjel, "for at mange hjerters tanker skulle bli åpenbart" (Luk. 2,34-35). Mariadyrkelsen åpenbarer menneskenes tanker om Kristus og er et kjennetegn på hans sanne Kirke.

Hvert dogme om Maria har betydning for vårt trosliv. Hennes uplettede unnfangelse minner oss om arvesynden og samtidig om Kristi guddom. Læren om at Maria er den nye Eva (som gav den nye frukt til den nye Adam) kaster lys over uråpenbaringsens beretning om syndefallet og styrker derved vår tro på hele Bibelen. Dogmet om Marias legemlige opptagelse til himmelen er for vår materialistiske tid en påminnelse om det himmelske mål som vår sjel og legeme er skapt til. Mens det over hele verden føres en forbitret kamp om økonomiske og politiske interesser, gjorde Kirken proklamasjonen av den hl. Jomfrus forherligelse i himmelen til den sentrale begivenhet i det hellige år.

Med hensyn til proklamasjonen av dogmet om Marias legemlige opptagelse i himmelen er det fra protestantisk hold blitt sagt at den vil skade det økumeniske arbeid ved å gjøre kløften mellom katolikkene og protestantene større. Denne oppfatning har sin grunn i et feilaktig syn på den kirkelige enhet, slik som Kristus vil den. Protestantenes økumeniske bevegelse går ut på å komme til en enhet ad kompromissets vei. De håpte at, den katolske Kirke etter hvert vil følge etter ved å gi avkall - eller iallfall ved ikke så strengt å pålegge - visse læresetninger. Dette håp er nå bristet. Men nettopp derved vil det nye dogme i høy grad gagne det økumeniske arbeid, nemlig ved å lede protestantenes enhetsbestrebelse bort fra det feilspor den var kommet inn i. Det vil tvinge dem, så fremt de ønsker en gjenforening av de kristne, til et grundigere studium av spørsmålet om Kirkens autoritet og dogmenes utvikling.

Proklamasjonen av dogmet om Marias legemlige opptagelse til himmelen gjør ikke kløften mellom katolikkene og protestantene større; for den føyer ikke noe nytt til vår troslære. Også før proklamasjonen var vi i vår samvittighet forpliktet til å tro på denne lære. Men dogmeerklæringen har gjort det mere klart hva som er grunnforskjellen mellom katolisismen og protestantismen, nemlig vår lære om Kirkens ufeilbarhet og dogmenes utvikling. Igjen er derved gått i oppfyllelse at forholdet til Maria "åpenbarer hjertenes tanker".

Vi utvider ikke kløften ved å hevde våre dogmer. Derimot beklager vi katolikker oss over at kløften allerede i lengere tid er blitt utvidet ved at flere dogmer som gjennom århundrer var felles eie for alle kristne, etter hvert er blitt forkastet av mange protestanter. "Det ser faktisk ut" - sa biskop Cowderoy i et svar til de anglikanske erkebiskoper av Canterbury og York (17. sept. 1950) "til å være mulig å tilhøre organisasjoner som kaller seg kristne, uten å tro på sannheter som Guds Sønns oppstandelse og himmelfart, på jomfrufødselen og hans guddom; å ha en annen oppfatning enn vi ikke bare i trossaker, men også i spørsmål som angår hevdvunnen kristen moral; å kalle seg kristen samtidig som en godtar skilsmisse, rettferdiggjør barnebegrensningen med kunstige midler, tolererer mord av uskyldige under det mindre hyggelige navn euthanasi Det er de, ikke vi, som utvider kløften". Prof. dr. Olaf Moe innrømmer i "Vårt Lands kronikk" (6. des. 1950) "den forflyktigelse av læren om Kristi evige guddom som kjennetegner så meget moderne protestantisk dogmatikk". En annen luthersk teolog, den tidligere nevnte Hans Asmussen, skriver: "Es hiesse den Kopf in den Sand stecken, wollte man nicht sehen, dass viel Protest, der in evangelischen Kreisen gegen die katholische Marienverehrung sich erhebt, gar nicht diese, sondern das Bekenntnis zur Geburt aus der jungfrau meint" (Maria, die Mutter Gottes, s. 17)

Det er nesten som en ironi når man beskylder den katolske Kirke for at den med sin Mariadyrkelse setter Kristus til side, mens det nettopp er den katolske Kirke som mer enn noe annet kirkesamfunn holder fast ved troen på Kristi guddom. Under mottoet "Kristus alene" fjernet protestantene i det 16. århundre madonnabildene fra kirkene. Men der hvor Maria blir skjøvet bort, forsvinner også litt etter litt Kristus. Den nye Adam og den nye Eva kan ikke skilles.

XVI.

Mariadyrkelsens betydning for det moralske liv.

Den kjærlighetsfulle betraktning av Jesu plettfrie mor er en mektig tilskyndelse til dyd. Uten tvil er Jesus vårt store forbilde. Men for lettere å kunne etterligne Kristus er det meget nyttig samtidig å betrakte de hellige,

som "har seiret i kraft av, Lammets blod" (Ap. 12,11), og særlig den kvinne som satan aldri har hatt makt over. Verden dyrker bare den legemlige skjønnhet. Men fra denne utgår ingen redning for den fornedrede menneskeslekt. Tvert om, den fører ofte til dyperne fornedrelse. I den rene kvinne som Gud valgte til mor, vises oss hva som i hans øyne utgjør menneskets sanne skjønnhet. Maria har aldri gjort noen synd. Hver dyd øvet hun på en heltmodig måte. Særlig beundrer vi hennes tro, ydmykhet, kyskhets og offermot. Som "Herrens tjenerinne" sier hun ved hele sitt liv det samme som ved bryllupet i Kana: "Hva Han sier dere, det skal dere gjøre".

Mariakultusen har vært et av de mektigste midler til å høyne synet på kvinnen, som før kristendommen inntok en fornedret plass i familien og i samfunnet. Ved sin medvirken til menneskenes frelse er hun en oppreisning for Eva og for kvinnen i alminnelighet. "Strømmer av velsignelse er fra Madonnabildet flytt ned over menneskeverdenen" - sier den protestantiske forfatter Lagarde (Deutsche Schriften [1891] 235-302). På samme måte hevder Harry Fett: "Man tenker på de tusener og atter tusener sinn, hvis bønner og forhåpninger har kretset om disse skikkelser (Madonnabilder), hvilken sjelelig åndsmakt, hvilken renselse, avklaring, hvilket middel til sjelelig hygiene de engang har betydd. Kanskje man da forstår klarere den barmhjertighet og nåde som var Madonnas sjelelige stilart, det kvinnelige vesens urgrunn, og som engang gjennom religionen arbeidet seg inn i europeisk kulturliv" (Vår Frue jomfru Maria, s. 80). Og Sigrid Undset skriver: "Det er sikkert, at kristendommen med sitt dogme om den skjære jomfru, Virgo, virginum, som porten hvorigjennom skaperen som frelser vendte tilbake til sin skapning, den ømme mor, Mater amabilis, i hvis hender Gud betrodde seg som et sant menneskebarn, lite og sultent og frysende, den sorgfulle mor, Mater dolorosa, som så sin skyldløse sønn bli pint, og drept og som er de brødefulles og sørgendes forbederske, som hadde ly under sin barmhjertighets kåpe for alle troende og bedende, selv om troen og bønnen bare sprang ut av menneskenes ynkeligste angst og feighet - Mater misericordiae - gav kvinnen den ærefulleste plass hun noensinne er blitt stillet på" (Et kvinnesynspunkt, Efterskrift).

For den unge mann er Maria den modne, høytstående kvinne, og i sin indre forvirring ser han spontant opp til hennes opphøyede skikkelse. Hun er den mektige himmeldronning og samtidig en kjærlig mor. Ærbødighet for hennes jomfruelighet, som dro Frelseren ned til jorden, gir unge menn og kvinner kraft til et kyskt liv. Den har vært inspirerende for klosterlivet med alt det karitative arbeid som fulgte med det. "Jomfruer, hennes venninner, følger henne" (Salme 45,15). Tanken på den velsignede kvinne gjør mannen ridderlig overfor enhver kvinne. Mødrene finner hos Madonna styrke til helligelse av sitt morskall. De barn som Gud vil gi dem, tar de beredvillig imot, idet de med Maria sier: "Se, jeg er Herrens tjenerinne". Og når det kreves avholdenhet i familielivet, tenker de igjen på Jesu jomfruelige mor. Til Pietaen, Maria med sin døde sønn på fanget, ser de opp, så ofte de må gråte over sine barn.

I den grad verden taper av syne den himmelske kvinne, bekledd med solen, vil den komme til å dyrke et annet kvinneideal, som også beskrives i Johannes' Åpenbaring, den urene kvinne, som gjør menneskene drukne med sin utukt (17, 1-6). Og for kvinnene selv vil det bli verst. Deres såkalte frigjøring vil bli til et gruffullt slaveri.

XVII. Rosenkransen.

Vi katolikker ærer og elsker den hl. Maria høyt. Men det er en stor misforståelse å innbille seg at de katolske gudstjenester vesentlig består i bønner og sanger til ære for den hl. jomfru. Et faktum er at Maria i den offisielle liturgi inntar en meget beskjeden plass ved siden av hennes guddommelige Sønn. Den hl. messe, som er vår hovedgudstjeneste, er helt, og holdent konsentrert om Kristi korsoffer, og bare et par enkelte ganger nevnes hun i messebønnene. Våre aften-gudstjenester består vesentlig i tilbedelse av og velsignelse med den hl. Hostie (Jesus i Alterets Sakrament). Ved disse andakter pleier vi dog gjerne å innflette en eller annen sang eller bønn til ære for Guds mor. Noen slags tilbedelse, dvs. guddommelig dyrkelse, av den hl.

Maria finner aldri sted. Hele vår pietet for henne består i en saligprisning på grunn av det store som Gud har gjort mot henne, og en påkallelse av hennes forbønn. Når vi påkaller henne, er det ikke for å sette henne istedenfor Jesus. Vi har fri adgang til Jesus med våre bønner. Ved å påkalle Maria anmoder vi henne om å be sammen med oss.

En meget yndet andaktsøvelse til ære for Guds mor er rosenkransbønnen. Da denne bønn ofte blir misforstått av ikke-katolikker, lar vi her følge en forklaring av den. Rosenkransen er en snor med perler, med et lite kors festet til den. Den er inndelt i fem ledd., I hvert ledd ber en først bønner "Fader Vår", deretter ti ganger "Hill Deg, Maria" (sammensatt av engelens hilsen og Elisabeths saligprisning, samt en anmodning om Marias forbønn), og til avslutning lovprisningen av den hl. Treenighet ("Ære være Faderen og Sønnen og den Hellige Ånd, som det var i opphavet, så nå og alltid og i all evighet. Amen"). Hele rosenkransen innledes med den apostoliske trosbekjennelse, som en ber med korset i sine hender.

Imidlertid er rosenkransen noe meget mer enn disse muntlige bønner. Det kommer noe vesentlig til. De gjentatte "Hill Deg, Maria" i hvert ledd ledsages nemlig av betraktningen av en eller annen begivenhet i Jesu liv. Mange protestanter ville sikkert ta mindre anstøt av rosenkransbønnen, dersom de var oppmerksom på dette essensielle element. Man kan enten be "den gledefulle rosenkrans" ved særlig å betrakte Jesu ungdomsliv, eller "den smertefulle rosenkrans" ved særlig å betrakte Jesu lidelse, eller "den herlighetsfulle rosenkrans" ved særlig å betrakte Jesu forherligelse. Hver av disse rosenkranser omfatter etter leddenes antall fem begivenheter eller mysterier.

Rosenkransbønnen kan altså i korthet defineres som en systematisk betraktning av Jesu liv i forening med hans hellige mor. Mange mysterier i Jesu liv er i den grad knyttet sammen med Marias person at de i vår betraktning ikke kan skilles fra henne. Det er gjennom Maria Jesus vil åpenbare seg for oss. Hun er den nye Eva, som viser oss sitt livs frukt. Derfor ledsager vi vår betraktning av Jesu liv med den gjentatte hilsen "Hill Deg, Maria, full av nåde" osv. Samtidig anmoder vi derved henne som nådens mor om å be for oss. Maria er også selv det beste eksempel på betraktningen av Jesu liv. Om henne sier Bibelen flere ganger at hun "bevarte alle disse ord og grunnet på dem i sitt hjerte" (Luk. 2, 19.51). Hun elsket Jesus slik som bare en jomfruelig mor kunne elske Ham.. Som vår mor og representant tok hun på det inderligste del i Kristi frelsesgjerning. Hun tok imot Ham da Han trådte inn i verden, hun ofret Ham i templet, ledsaget Ham til korset og fulgte Ham med sjel og legeme i hans himmelske herlighet. Vi gleder oss over dette; og mens vi takker vår Frelser for alt det Han har gjort for oss, ofrer vi Ham (ved de gjentatte ord "Hill Deg, Maria"- osv.) hennes hellige hjerte, som behager Ham mer enn alle andre menneskers hjerter til sammen.

Bønnen "Hill Deg, Maria" osv. er ikke bare en bønn til ære for Maria. Vi vil derved takke Herren fordi Han "var med henne" og bevarte henne for enhver synd, så hun kunne bli Jesu og vår mor. Hver gang vi sier "Velsignet er Du blant kvinnene", er det på grunn av de følgende ord: "Og velsignet er ditt livs frukt". Ved å påkalle henne som "Guds mor" bekjenner vi at Kristus er Gud. Det vi kan si om Mariakultusen i alminnelighet, gjelder på en særlig måte rosenkransbønnen, nemlig at den fører oss hen til Kristus.

Gjentagelsen av den samme bønn er ikke i strid med Kristi formaning: "Når dere ber, skal dere ikke ramse opp mange ord som hedningene; for de tror at de blir bønnehørt for de mange ords skyld" (Matt. 6, 7). Jesus forbyr ikke langvarige og gjentatte bønner (sml. Luk. 11, 5-9; 18, 7). Han bønnehørte den blinde, som med utholdenhet uttrykte sin tro ved samme bønn (Matt. 20, 30-31) Man skal alltid be og ikke bli trett" (Luk. 18, 1). Han tilbrakte selv lange stunder i bønn (Luk. 6, 12). I Getsemane ba Han "tredje gang og talte de samme ord" (Matt. 26, 44). Englene i himmelen "holder ikke opp dag eller natt med å si: Hellig, hellig, hellig er Herren Gud, den Allmektige" (Åp. 4,8). Jesus vil bare si at vi ikke skal tro - slik som hedningene gjorde med hensyn til sine avguder - at bønnens kraft finnes i ordene i seg selv. Gud ser på det indre sinnelag; men for å oppvekke og bevare dette sinnelag er en gjentatt bønn meget nyttig. Føler ikke mennesker som elsker hverandre, stadig behov for å uttrykke det? "Kjærligheten eier bare ett ord" - skriver Lacordaire - "og når den stadig uttaler det på nytt, gjentar den seg aldri" (Vie de St. Dominique, ch. VI).

Det bestemte antall bønner i hvert ledd kan nok synes noe kunstig. Men derved oppnås en passende tid (ca. tre minutter) til betraktning av hvert mysterium. Overlatt til vårt eget forgodtbefinnende ville vi ofte innkorte vår betraktning alt for meget.) [*Snorer med knuter eller perler til kontroll av bønnelivet (til regelmessig å forrette et bestemt antall bønner) var fra eldgammel tid i bruk hos munkene både i øst og i vest. Det faktum at vi også utenfor kristendommen finner en slags bønnesnorer, er ingen grunn til å forkaste rosenkransen, men viser tvert om hvor naturlig den er. "Det er overtro å vente hjelp av det utvortes; men ikke å ville forbinde det ytre med det indre, det er hovmod" (Pascal, Utg. Lutz, IX, 27)]*

De muntlige bønner letter vår betraktning. En rent indre bønn er ofte vanskelig. Vår rastløse fantasi har lett for å slippe de mysterier vi vil betrakte. Men når tankene går sin vei, hjelper de muntlige bønner til å kalle dem tilbake. Også perlene, som vi lar gli mellom våre fingrer, vil minne oss om at vi ber, og hjelper derved til å holde vår andakt levende. Den rytmiske gjentakelse av samme bønn virker samtidig beroligende for vårt sinn.

Rosenkransen er en enkel og lett bønn, og dog samtidig meget varierende. Derfor virker den ikke trettende. Ved hvert ledd veksler bildet, og i hvert bilde er det mange detaljer en kan betrakte. Av og til tenker vi særlig på noen bestemte ord i den muntlige bønn.

Et stort gode ved rosenkransbønnen er også at den passer for enhver, både voksne og barn, lærde og ulærde. ja, såkalte intellektuelle har ikke minst behov for en slik enfoldig bønnemåte. Den egner seg både til privat bønn og til felles bønn. Og den kan bes overalt, hjemme, på landeveien og i sykesengen. En god katolikk bærer den alltid i sin lomme, og griper gjerne etter den i en ledig stund. Bønnesnoren, som vi bærer hos oss, er en stadig formaning til, bønn.

Kirken anbefaler den inntrengende. Den vet at en som daglig lever seg inn i Jesu livs mysterier, aldri vil miste sin tro. For ham vil det overnaturlige på en måte bli naturlig. Psykologisk helt riktig er det Pascal skriver: "Vi må ikke, glemme hva vi er. Vi er like meget automat som ånd. Derav kommer det at fornufts slutninger ikke er den eneste vei som fører til overbevisning Det er vanen som innebærer den virksomste overbevisningskraft. Vanen innstiller automaten, og den drar tanken med seg uten at tanken vet det Det er vanen vi må ty hen til, når ånden endelig har sett hvor sannheten er å finne, og det gjelder å gjennomtrenges og farges av denne tro, som ellers vil unnsnippe oss hvert øyeblikk. For det er tungvint å ha bevisene for hånden til enhver tid. Vi må oppnå en inderligere og mer utvungen tro; og den er det vanen kan gi oss. Vanen bringer oss uten vold, uten møysommelig tankearbeid, til å samtykke i troens dogmer og bringer alle våre evner i samklang med dem. Slik finner sjelen som ved en naturtrang glede og fred i troen" (Tanker, Utg. Lutz, IX, 28). Vårt daglige samvær med Jesus og hans mor vil løfte vårt liv til et høyere plan. Rosenkransens mysterier, som vi daglig prenter inn i våre tanker, vil fortrenge de dårlige bilder som strømmer til oss fra en materialistisk innstilt verden.

Det kan ofte hende at vi på grunn av adspredende tanker synes at vår rosenkransbønn er nokså mislykket. Dog skal vi ikke av den grunn slutte med den. Når vi har så vanskelig for å samle våre tanker, er det nettopp et bevis på at vi har et særlig behov for denne øvelse. Og dessuten skal vi ikke alt for snart tro at vår rosenkransbønn er mislykket. Også vår kamp mot adspredende tanker behager Gud, og noen gode inntrykk vil ubevisst feste seg i vår sjel.

Til å be rosenkransbønnen med frukt vil følgende råd kunne hjelpe: 1. Begynn med å oppvekke den faste vilje å be din rosenkrans godt. 2. Husk at vi trenger Guds nådehjelp til dette, og be særlig i dette øyemed de tre "Hill Deg, Maria" i innledningen med bønnen om at Gud må styrke i oss tro, håp og kjærlighet. 3. Ofre din rosenkransbønn alltid for et eller annet særlig formål. 4. Betrakt begivenhetene i Jesu liv slik som om du selv var tilstede ved dem. En skal ikke anstrenge seg for hver gang å finne noe nytt i disse bilder.

Hovedsaken er at vi av takknemlighet mot vår Frelser i noen øyeblikk vil tenke på det Han har gjort for oss. Da Guds Sønn ble menneske, da Han lå i krybben, da Han var i dødsangst i Getsemane, da Han ble hudflettet, tornekronet og korsfestet, tenkte Han på oss. Vi eksisterte ikke enda. Men vi kan nå vise vår takknemlighet ved i tankene å hensette oss til ålt dette, mens vi samtidig gleder oss over at Maria som menneskeslektens representant med fullkommen tro og kjærlighet tok del i det.

En andektig betraktning av rosenkransens mysterier vil ikke unnlate å fremkalle hos oss mange gode tanker. Når vi f. eks. i det første ledd av den gledefulle rosenkrans overveier engelens budskap til Maria, tenker vi uvilkårlig på hennes sjelrenhet, som var nødvendig for at hun kunne bli Guds mor. Og av hele vårt hjerte hilser vi henne med engelen: "Hill Deg, full av nåde". Marias frykt for å miste sin jomfruelighet skal lære oss kyskhetens dyd. Vi beundrer hennes ydmykhet og lydighet, som ikke ønsket annet enn å være "Herrens tjenerinne". Rosenkransen kan også lett bringes i forbindelse med Kristus i Alterets Sakrament. Marias fotberedelse til Krist unnfangelse skal være til eksempel for vår mottagelse av den hl. Kommunion.

I det annet ledd følger vi Maria, som med Jesusbarnet ved sitt hjerte "skyndte seg" til Elisabet i det fjerne Juda. Enda hun var blitt Guds mor, dro den ydmyke jomfru ut for å tjene. Vi skal lære at mottagelsen av den hl. Kommunion må drive oss til praktisk nestekjærlighet. Gjennom oss må Kristus bringes til andre. Vi tenker også på den kraft som Marias hilsen (bønn) hadde, og vi forener oss med Elisabet, som ropte med høy røst: "Velsignet er du blant kvinnene, og velsignet er ditt livs frukt."

I det tredje ledd kneler vi i tankene ved Jesu krybbe. Vi beundrer Guds Sønnns godhet, fattigdom og store fornedrelse, og husker at også våre kirker er et "Betlehem" ("Brødets hus"), hvor Jesus i brødets skikkelse er nærværende på alteret.

I det fjerde ledd tar vi del i ofringen av Jesusbarnet i templet. Våre tanker går til den hl. messe, hvor også vi ofrer Kristus. Men av den hl. Maria, hvis hjerte ble gjennomtrengt av et sverd, må vi lære også å ofre oss selv. Med en inderlig bønn for syndernes omvendelse må vi lide med Kristus ved tanken på de mange mennesker som står Ham imot. Simeons glede ved å ta Jesus i sine armer må vekke i oss lengsel etter den hl. Kommunion.

I det femte ledd befinner vi oss med den tolvårige Jesus i templet. "Visste dere ikke at jeg må være i min Faders hus?" er det første ord som er opptegnet, fra Jesu munn. Av hans eksempel skal vi lære gjerne å være i Guds hus. Det var uten tvil et stort offer for Jesus å bli tilbake uten at Maria og Josef visste om det. Ved denne lidelse ville Jesus være til forbilde for oss, når oppfyllelsen av våre religiøse plikter kan volde smerte hos vår familie (fordi de ikke kjenner disse plikter). Av Maria skal vi lære å søke Jesus så snart vi har mistet Ham. Episoden i templet er også betydningsfull for så vidt som den viser at Jesus allerede som barn var seg sin guddom bevisst. Derved blir hans lydighet i Nasaret, som Lukas straks deretter beretter om, så meget mer beundringsverdige.

På den måte blir rosenkransbønnen en rik kilde til meditasjon. Hvem tør si at den ikke er evangelisk? Den er en levende deltagelse i Evangeliet.